

שבחי רבינו האריז"ל

מתוך הספר

תיקון ה' באב

למורנו ורבינו

כמוהר"ר יוסף חיים זצוק"ל

תדפיס מתוך מהדורתו של הרב ישועה סאלם שליט"א

בעריכת הרב יוסף חיים מזרחי שליט"א

תודה רבה על אדיבותם להפיץ את הנ"ל לזיכוי הרבים

שבחי רבנו האר"י

ואחר כך יאמרו שבחי האר"י זיע"א.
וקודם אמירתם יאמרו בקשה זו:

רבונו של עולם! הרי אנחנו מוכנים ומזומנים
לזכר בפנינו שבח עבדך הצדיק רבי
יצחק בן שלמה זכרנו לברכה, כי ידענו
שרצונך הוא לספר בשבח הצדיקים, כי
תהלתם היא תהלתך, ותפארתם היא
תפארתך. ותזכנו בעבור זאת שימשך עלינו
קדשת עבדך הצדיק רבי יצחק בן שלמה,
ותמחר מחשבותינו, ותסיר מפנינו כל-
מחשבות זרות ומהורים רעים ורעיונים
פגומים, ותזכנו לזמין דגדלות, ותסייענו
ותעזרנו בכל-עת לעלות לעולם הממשבה
הקדושה ולחשב מחשבות קדושות בתורתך
ועבודתך ובגדלתך, ותזכנו להתדבק בך
ובתורתך תמיד במחשבות קדושות וטהורות,
זכות ונקיות, ותזכנו להתפלל^א לפניך בראוי

בְּכֹנֶת הַלֵּב, וּתְזַכְּנוּ לְלִמּוּד וּלְלִמּוּד לְשֹׁמֵר
וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת-כָּל-דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה
וּבְשִׂמְחָה רַבָּה וּבְרַעְיוֹתָא דְּלִבָּא. יְהִי לְרַצּוֹן
אֲמֵרֵי-פִי וְהַגִּינוּן לִפְנֵיךָ, יְהוָה יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְרֵנוּ צוּרֵי
וְנִגְאָלֵינוּ: [וְיֵאמֹר פֶּסוּק "וְיֵהִי נָעַם" שְׁתֵּי פָעָמִים:] וְיֵהִי נָעַם אֲדֹנֵי
אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ,
וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהּ:

(א) הוֹדָתוֹ וְלִדְתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ יִצְחָק לִוְרִיאָא אֲשֶׁכְּנִי זְכוֹרֵנוּ
לְבָרְכָהּ, הֵיטָה בְּקִדּוּשָׁה בְּאַרְצֵן הַקְדוּשָׁה בְּעִיר הַקְדֹּשׁ
יְרוּשָׁלַיִם תְּבַנֶּה וּתְכַוֵּן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְאָבִיו הֵיךְ חֲסִיד
גָּדוֹל וְשִׁמוֹ רַבִּי שְׁלֹמֶה לִוְרִיאָא ז"ל, וְהֵיךְ נִגְלָה אֵלָיו אֱלֹהֵיו
זְכוֹר לְטוֹב. וְכֵן אָמוּ הֵיטָה חֲסִידָה גְדוֹלָה. וּכְשֶׁנִּלְד רַבִּי
יִצְחָק ז"ל, נִתְגַּלָּה אֵלָיו זְכוֹר לְטוֹב לְאָבִיו רַבִּי שְׁלֹמֶה
ז"ל, וְאָמַר לוֹ: "הִזְהָר בְּיוֹם מִילָתוֹ שֶׁל בֶּנְךָ אֲשֶׁר יוֹלִיד לָךְ,
שֶׁלֹא תִּמּוֹל אוֹתוֹ עַד שֶׁתִּרְאֵנִי עוֹמֵד אֶצְלָךְ בְּבֵית-
הַכְּנֶסֶת". וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעַ יוֹם הַשְּׂמִינִי וְהוֹלִיכּוֹ אֶת-הַנֶּעַר
לְבֵית-הַכְּנֶסֶת לְמִוּלוֹ, וְהֵיךְ אָבִיו מְסַתְּפֵל לְכָאן וּלְכָאן
לְרֹאוֹת אֶת-אֱלֹהֵיו זְכוֹר לְטוֹב שֵׁם וְלֹא רָאָהוּ, וְהֵיךְ מִמֶּתִין
וּמַצְפֶּה לְבִיאָתוֹ וְלֹא הֵיךְ לִזְקֹחַ אוֹתוֹ לְמִוּלוֹ, וְהִקְהֵל תְּמָהוּ
עַל-מַה-זֶּה הוּא מִתְעַכֵּב, וְקִרְאוּ עָלָיו, וְהוּא לֹא שָׁת לְבוֹ
אֶל-צַעֲקָתָם, וְנִתְעַכֵּב אֵלָיו זְכוֹר לְטוֹב, כְּדִי לְנִסּוֹתוֹ אִם

יִשְׁמַר מִצְוֹתוֹ לְהַמְתִּין עַד שְׁיָבֵא, וְהוּא שְׁמַר דְּבָרָיו. וּבֵין כֶּךָ
בָּא אֵלָיו זְכוּר לְטוֹב, וְאָמַר לְאָבִיו; שֵׁב עַל הַפֶּסֶא. וְהוּא
יֵשֵׁב וְהֵילֵךְ בִּידוֹ, וְאָז יֵשֵׁב אֵלָיו זְכוּר לְטוֹב עַל-גְּבִי חִיקוֹ
שֶׁל אָבִיו, וְלָקַח הֵילֵךְ מִיַּד אָבִיו וְשָׂם אוֹתוֹ עַל-גְּבִי חִיקוֹ,
וְתַפֵּס אוֹתוֹ בְּשֵׁתֵי יָדָיו, וְהַמְזִיחַ מֶלֶךְ וְלֹא רָאָה שׁוֹם דָּבָר,
רַק אָבִיו לְבַדּוֹ. וְלֹאֲחֵר שֶׁנִּמְוֹל, נָתַן הֵילֵךְ לְאָבִיו, וּבִשְׂר
אוֹתוֹ עָלָיו כִּי אוֹר גָּדוֹל יוֹצֵא מִמֶּנּוּ לְכָל-יִשְׂרָאֵל וּלְכָל-
הָעוֹלָם.

וְאַחֲר־כֶּךָ נִפְטָר אָבִיו, וְהוּא הָיָה נֶעַר קָטָן. וּמִסְבֵּת
הָעֲנִיּוֹת הוֹרִידָה אוֹתוֹ אָמוֹ לְמַעְרִים, לְבֵית
דּוֹדוֹ שֶׁהָיָה עָשִׂיר גָּדוֹל, וְהוּא הָיָה הוֹלֵךְ וְאוֹר בַּחֲרִיפּוֹת
בְּפִלְפּוּל וּבִסְבָּרָא, וְתִלְמוּדוֹ מִתַּקִּים בִּידוֹ, וּגְבָרָה חֲכָמָתוֹ
מְאֹד. וְדוֹדוֹ נָתַן לוֹ אֶת-כֶּסֶף הָאֵשָׁה. וְהוּא לָמַד תּוֹרָה
מִהָרֵב רַבִּי בְּצִלְאֵל אֲשֶׁכְּנֹזִי ז"ל, וְהָיָה מִתְבּוֹדֵד לְלַמֵּד
וְלִהְיוֹת קֹדֶשׁ בְּקִדְשָׁה יִתְרָה, וְזָכָה לְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּלְגִלּוֹי אֵלָיו
הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב, שֶׁהָיָה נִגְלָה אֵלָיו וּמִלְמֶדוֹ סִתְרֵי תּוֹרָה.
וְאַחֲרֵי שֶׁזָּכָה לְקִדְשָׁה וּפְרִישׁוֹת גְּדוּלָּה בְּמַעְרִים, בָּא
אֵלָיו הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב, וְאָמַר לוֹ בְּצוּי הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ-הוּא שִׁיעֲלָה לְעִיר הַקְּדוּשָׁה צֶפֶת תְּבִנָּה וְתִכּוֹנָן בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ, וְשָׂם יְמִסֵּר חֲכָמָתוֹ לְרַבִּי חַיִּים וִיטָאֵל ז"ל. וְאָמַר
לוֹ, שֶׁכָּל-עֲצָמוֹתָיו לֹא בָּא בְּעוֹלָם-הַזֶּה אֶלָּא לְתַקֵּן נִשְׁמָתוֹ
שֶׁל רַבִּי חַיִּים וִיטָאֵל ז"ל, כִּי הֵיא נִשְׁמָה יְקָרָה מְאֹד,
וְעַל-יָדוֹ יִזְכֶּה לְחֻכְמָה וְיִצֵּא מִמֶּנּוּ אוֹר גָּדוֹל לְכָל-יִשְׂרָאֵל.

וְכֵן הָיָה, וְכִנְזָבֵר עֲנִין זֶה בְּאֶרֶץ בְּסִפֵּר "עֵמֶק הַמֶּלֶךְ" (בְּהַקְדָּמָה

פָּרָק ב' ו'ג'), עֵין שֵׁם.

פֶּתַח רַבְּנוּ חַיִּים וִיטָאָל ז"ל (בְּהַקְדָּמָתוֹ לְשֹׁעַר הַהַקְדָּמוֹת) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ;
 וְזִכָּר נָא מֵאֵמֶר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי־יֹחָאֵי עֲצֻמוֹ בְּאֶרְצָא
 רַבָּא (בְּפִרְשֵׁת נִשְׂא, דף קל"ב עמוד ב'), אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן; כִּלְהוּ
 בּוֹצִינִין חֲבֵרְיָא דְּאֵתִין בְּהָאֵי עֲזָקָא קְדִישָׁא, אִסְהִידָא עָלֵי
 שְׁמִיא עֲלָאָה דְּעֲלָאִין, וְאֲרַעָא קְדִישָׁא עֲלָאָה דְּעֲלָאִין,
 דְּאֲנָא חָמִי הִשְׁתָּא מָה דְּלֹא חֲמָא בְּרִנְשׁ מִיּוֹמָא דְּסָלִיק
 מִשָּׁה זְמַנָּא תְּנִינָא לְטוֹרָא דְּסִינִי וְכוּ'. וְעוֹד, דְּאֲנָא יָדַע
 דְּאֲנִפְאֵי נְהִירִין, וּמִשָּׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹד פָּנָיו וְכוּ'. וְאֵל
 יִפְלֹא הָאָדָם מִזֶּה, כִּי עִם הַיּוֹת שְׂרָבִי שְׁמַעוֹן בְּרִי־יֹחָאֵי
 אַחֲרוֹן שְׁבַתְנָאִים זָכָה לְמַעְלָה בְּזוֹ, כִּי דְּבָרִים אֱלוֹ בְּבִשְׁוֹנוֹ
 שֶׁל עוֹלָם, אֵין רְשׁוֹת בְּפָה לְפָרֵשׁ עֲנִינָם הַכּוּסִים וְהַחֲתוּם
 אֲצִלָּנוּ. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה אֵל תִּתְּפִלָּא מִמֶּה־שְׁנִסְפֵּר בְּסוֹף
 הַקְדָּמָה זֹאת מַעֲנִין הַחֲכָם הַקְדוֹשׁ הַנִּגְלָה אֵלֵינוּ בְּזִמְנָנוּ
 וּבְדוֹרָנוּ זֶה, וְלֹא אוֹכֵל לְפָרֵשׁ. וְאִם תִּרְצֶה, תִּבְיִן
 מִה־שְּׁכַתוֹב בְּסִפֵּר הַתְּקוּנִים עַל "דּוֹר הַלֵּךְ וְדוֹר בָּא" — דָּא
 מִשָּׁה רַעֲיָא מִהִמְנָא, וְכִנְזָבֵר בְּתִקּוֹן ס"ט (דף ק"י עמוד א'), אָמַר
 רַבִּי שְׁמַעוֹן; חֲבֵרְיָא! בּוֹדָאֵי קְדָשָׁא בְּרִידָהוּא אִסְתַּכֵּם
 עֲמָנָא עֲלָאִין וְתִתְּאִין לְמַהּוֹי בְּהָאֵי חֲבוּרָא, זָפָאָה דָּרָא
 דְּהָאֵי אֲתַגְלִיא בֵּה, דְּעֵתִיד כְּלִי הָאֵי לְאַתְחַדָּשָׁא עַל־יַדִּי
 דְּמִשָּׁה בְּדָרָא בְּתִרְאָה לְקִימָא קָרָא; "מִה־שְׁהִיָּה הוּא
 שִׁיְהִיָּה". וְאַתְּפִשְׁטוּתָהּ הוּא בְּכָל־דָּרָא וְדָרָא, בְּכָל־צָדִיק

וְחִכְסָם דְּמַתְּעֶסֶק בְּאוֹרֵיתָא, עַד מְנַנָּא דְשִׁשִּׁים רַבּוּא וְכוּ'.
וְהַדְּבָרִים סְתוּמִים וְחֲתוּמִים.

וְהִנֵּה, אֵין בְּכַל-דּוֹר וְדּוֹר שְׁלֹא נִמְצְאוּ בּוֹ אָנָשִׁים יְחִידִי
סְגָלָה שְׁשֻׁרְתָּה עֲלֵיהֶם רוּחַ-הַקֹּדֶשׁ, וְהִיא אֵלֶיהוּ
הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב נִגְלָה עֲלֵיהֶם וּמִלְמַד אוֹתָם סִתְרִי
הַחֲכָמָה הַזֹּאת, וְכִמוֹ שֶׁנִּמְצָא בְּסִפְרֵי הַמִּקְבָּלִים וְכוּ'.

וְהִנֵּה, הַיּוֹם אָבִיעַ חִידוֹת וְנִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים, בִּי
בְּכַל-דּוֹר וְדּוֹר הַפְּלִיא חֲסִדוֹ אֶתְנִי, אֵל ה' וַיֹּאמֶר
לָנוּ עַל-יְדֵי הַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר ה' קוֹרָא בְּכַל-דּוֹר וְדּוֹר, בְּנִזְכָּר.
וְגַם בְּדוֹרֵנוּ זֶה, אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים לֹא הִשְׁבִּית
גּוֹאֵל מִיִּשְׂרָאֵל, וַיִּקְנֶא לְאַרְצוֹ וַיַּחְמַל עַל עַמּוֹ, וַיִּשְׁלַח לָנוּ
עִיר וְקִדִּישׁ מִן שְׁמִיָּא נְחִית, הָרַב הַגְּדוֹל הָאֱלֹהִי הַחֲסִיד,
מוֹרֵי וְרַבִּי, בְּבוֹד מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי יִצְחָק לוֹרֵיָא אֲשֶׁכְּנֹזִי
זִלְלָהּ, מָלֵא תוֹרָה בְּרִמּוֹן — בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה,
בְּתַלְמוּד, בְּפִלְפּוּל, בְּמִדְרָשִׁים וְאַגָּדוֹת, בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית
וּבְמַעֲשֵׂה מְרֻכָּבָה. בָּקִי בְּשִׁיחַת אֵילָנוֹת, בְּשִׁיחַת עוֹפּוֹת,
בְּשִׁיחַת מְלָאכִים. מְבִיר בְּחֻכְמַת הַפְּרָצוֹף הַנִּזְכָּרַת בְּדַבְרֵי
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּרֶךְ-יוֹחָאִי, בְּפָסוּק "וְאַתָּה תַּחֲזֶה". יוֹדֵעַ
בְּכַל-מַעֲשֵׂה בְּנֵי-אָדָם שְׁעָשׂוּ וְשַׁעֲתִידִים לַעֲשׂוֹת, יוֹדֵעַ
בְּמַחֲשָׁבוֹת בְּנֵי-אָדָם טָרַם יוֹצִיאֻם מִן הַכַּח אֶל הַפֶּעַל, יוֹדֵעַ
עֲתִידוֹת וְכֹל-הַדְּבָרִים הַהוּיִם בְּכַל-הָאָרֶץ וּלְמַה-שֶּׁנִּגְזַר
תְּמִיד בְּשָׁמַיִם, יוֹדֵעַ בְּחֻכְמַת הַגְּלָגוּל מִי חֲדָשׁ וּמִי יָשׁוּן,
וַאֲיַפֵּת [=מִדַּת] הָאִישׁ הַהוּא בְּאִיזָה מְקוֹם תְּלוּיָהּ, בְּאָדָם

הַעֲלִיזוּן וּבְאָדָם הָרֵאשׁוֹן הַתַּחְתּוֹן, יוֹדֵעַ בְּשִׁלְהֶבֶת הַיָּר
וְלִהְבֵּת אֵשׁ דְּבָרִים נִפְלְאִים, מִסֵּתֶכֶל וְצוּפָה בְּעֵינָיו נִשְׁמֹת
הַצְּדִיקִים הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, וּמִתְעַסֵּק עִמָּהֶם בְּחֻכְמַת
הָאֱמֶת, מִכִּיר בְּרִיחַ הָאָדָם כָּל־מַעֲשָׂיו, עַל־דֶּרֶךְ הַהוּא
יִנּוּקָא (בְּפֶרֶשׁת בְּלָק). וְכָל־הַחֻכְמוֹת הַנִּזְכָּרִים הָיוּ אֶצְלוֹ בְּמִנְחָם
בְּחִיקוֹ בְּכָל־עֵת שִׁירָצָה, בְּלִתִּי יַצְטָרֵךְ לַהֲתַבּוֹדֵד וּלְחַקֵּר
עֲלֵיהֶם, וְעֵינָיו רָאוּ וְלֹא זָר, דְּבָרִים מִבְּהִילִים לֹא נִרְאוּ וְלֹא
נִשְׁמָעוּ בְּכָל־הָאָרֶץ מִיָּמֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּרֶי־יֹחָאי עָלָיו
הַשְּׁלוֹם וְעַד הַנֵּה.

וְכָל־זֶה הַשִּׁיג שָׁלֹא עַל־יָדֵי שְׁמוּשׁ קִבְלָה מַעֲשִׂית חֶסֶד
וְשְׁלוֹם, כִּי אֲסוּר גָּדוֹל יֵשׁ בְּשְׁמוּשָׁה. אֲמָנָם
כָּל־זֶה הָיָה מַעֲצָמוֹ, עַל־יָדֵי חֲסִידוֹתָיו וּפְרִישׁוֹתָיו, אַחֲרֵי
הַתְּעַסְקוֹ יָמִים וְשָׁנִים רַבִּים בְּסִפְרִים חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים
בְּחֻכְמָה הַזֹּאת, וְעֲלֵיהֶם הוֹסִיף חֲסִידוֹת וּפְרִישׁוֹת וְטָהֲרָה
וּקְדָּשָׁה. הִיא הִבִּיאתוֹ לִידֵי אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, שֶׁהִיא נִגְלָה אֵלָיו
תָּמִיד וּמִדְּבַר עֲמוּ פֶה אֶל־פֶּה וּלְמַדּוֹ זֹאת הַחֻכְמָה, וְכִמוֹ
שָׂאֲרַע לְהֶרָאֵב ד' ז"ל, בְּנִזְכָּר לְעִיל בְּשֵׁם הָרִיקָאֲנָטִי. וְאַף
כִּי פָסְקָה נְבוּאָה, עִם כָּל־זֶה רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ עַל־יָדֵי אֱלֹהֵיו
זָכוּר לְטוֹב לֹא פָסַק, וְכִמוֹ שֶׁהוּבָא עַל פְּסוּק "וּדְבֹרָה אִשָּׁה
נְבִיאָה"; תִּנָּא דְּבִי אֱלֹהֵיו, מַעֲיֵד אֲנִי עָלֵי שָׁמַיִם וָאָרֶץ, הֵן
אִישׁ אוֹ אִשָּׁה וְכוּ', הַכֹּל לִפִּי מַעֲשָׂיו — מִיַּד רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
שׁוֹרָה עָלָיו. וְעַל־דֶּרֶךְ זֶה הִזְכִּירוּ גַם בֵּן שָׁם עַל פְּסוּק "וְאֵלֶּה
דְּבָרֵי דְּרֹד הָאַחֲרִינִים", עֵין שָׁם.

גם נזכר בהקדמת התקונים בכתובת יד, וזה לשונו; ואנת אליהו עתיד לאתגליא בסוף יומיא, ואית מאן דעתיד לאתגליא לה אפין באפין, ואית מאן דעתיד לאתגליא לה בטמירו בפעין השכל דילה וכו'. והנה, מלבד החקירות והנסיונות והמופתים אשר ראינו בעינינו מן הרב הנזכר זלה"ה, הנה הדרושים ודברים עצמם אשר בחבורי זה יעידון יגידון, וכל-רואיהם יפירום כי דברים עמקים ונפלאים כאלה אין יכלת בשכל אנושי לחפרם, אם לא בכח השפעת רוח-הקדש עלידי אליהו זכור לטוב.

(ב) עוד כתב רבנו חיים ויטאל ז"ל, בשבח רבנו יצחק לוריא ז"ל, וכן נזכר ב"שער רוח הקדש" (דף ב' עמוד ב'), וזה לשונו; דע, כי גם בדפק האדם, כמו שבו נודע ונכר תחלואים הגופניים אל הרופאים הגופניים, כך מורי זלה"ה היה מביר בו חלי הנפש, בהיותו ממשימש בדפק האדם.

(ג) עוד כתוב שם (דף ד' עמוד א'), וזה לשונו; והנה, עוד היתה לו ידיעה אחרת, והוא, שהיה קורא לנפש האדם או לרוחו או לנשמתו, והיה מדבר עמה ושואל וחוקר אותה, והיא משיבה אותו על-מה שהיה שואל ממנה וכל-מה שארע לה וכל-פרטי הדברים. ואמר לי, כי כשהוא רואה הענינים באותיות המצח, יש דברים שאיננו יכול להבין אותם מרב דקותם והעלמם וכסוים והפוכם וכיוצא, אבל כששואל וחוקר את-הנפש, אז יודע הדברים באמתות גדול ובברור. גם אם האדם היה שואל למורי ז"ל על

עופות, ובשיחת דקלים ואילנות ועשבים, ואפלו שיחת הדומם, כמו שאומר הפתוב; "אבן מקיר תזעק", ושיחת להבת היר ולהבת גחלי האש, ורואה המלאכים המכריזים בעולם כל-ההכרזות בנודע, ומדבר עמהם, ובקי בכל-העשבים ובסגולותיהם האמתיים. וכאלה רבות לא יכולים ספר, לא יאמינום השומעים כי יספר להם, ואשר עיני ראו ולא זר כתבתי באמת.

(ה) עוד כתוב שם (בדף י"ב עמוד א'); אמר לי מורי ז"ל, כששאלתי לו איך זכה לכל-החכמה הזאת. והשיב לי, שטרח במאד מאד בחכמה זאת. ואמרתי לו; כי גם הרב משה קרדובירו ז"ל, וגם אני חיים טרחתי במאד מאד בחכמה זאת. ואמר לי, שהאמת הוא שטרחנו במאד מאד יותר משאר אנשי דורנו, אבל לא עשינו כמוהו, כי כמה לילות היה נשאר בלתי שנה על מאמר אחד של ספר הזהר, ולפעמים ששה לילות של ימי החל שבשבוע היה מתבודד ויושב על עיון מאמר אחד בזהר בלבד, ולא היה ישן כל-הלילות ההם רב הפעמים.

(ו) עוד כתב שם (בדף ל' עמוד א'); היה מורי זלה"ה עושה יחוד אחד להעלות כמה ניצוצות נשמות שנשתירו עדין עתה בזמן הזה בגיהנם בתוך הקלפות, והם משרש קין שהוריש אדם אליו, שהיא הבחינה העליונה, בנזכר לעיל. ואמר, כי מי שיהיה משרש קין, ובפרט אם יהיה מן הבחינה של מלך הדעת עצמו ולא מן השש קצוות, ובפרט

וְלִהְיוֹתוֹ בְּזֶה בְּדוֹר הָאַחֲרוֹן, הִיָּה יָכוֹל לְהַעֲלוֹת כָּל-

הַנִּיצוּצוֹת הָאֵלוּ וּלְתַקֵּנָם, לְהַחְזִירָם בְּעוֹלָם-הַזֶּה בְּשָׂאֵר בְּנֵי
אָדָם.

(ז) עוֹד כָּתוּב שָׁם (בְּדָף מ' עמוד א'), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; כָּל-אָדָם
מִיִּשְׂרָאֵל יָכוֹל לְחַדֵּשׁ חֲדוּשִׁים בַּתּוֹרָה כְּפִי חֶלְקוֹ, מִהַ-
שָּׂאִין חֲבֵירוֹ יָכוֹל לְחַדֵּשׁ. הָאֱמָנָם, יֵשׁ אָדָם כָּלוּל מִכֹּמֶה
נִיצוּצוֹת חֲלָקֵי הַנִּשְׁמוֹת, וּכְפִי מִסְפַּר הַנִּיצוּצוֹת הֵם יָכוֹל
לְחַדֵּשׁ פְּרוּשִׁים בַּתּוֹרָה. לָכֵן, מִשֶּׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שֶׁהִיָּה
כָּלוּל מִכָּל-יִשְׂרָאֵל, יָדַע כָּל-מַה-שֶּׁתִּלְמִיד וְתִיק יָכוֹל
לְחַדֵּשׁ. וְזֶה סוּד מַה-שָּׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבִרְכָּהּ;
מִלְּמַד שֶׁהִיָּה מִשֶּׁה שְׁקוּל כְּנֶגֶד כָּל-יִשְׂרָאֵל. וְנַחֲזֹר לַעֲנִינָנוּ,
כִּי הִנֵּה מוֹרֵי ז"ל הִיָּה מְשִׁיג בְּחֻכְמָתוֹ כָּל-אִישׁ וְאִישׁ
מִיִּשְׂרָאֵל מְקוֹם שָׂרְשׁוֹ בַּתּוֹרָה, וְהִיָּה מִלְּמַד לְכָל-אֶחָד
וְאֶחָד אוֹתָם הַפְּרוּשִׁים שְׁעַל-הַתּוֹרָה הַמְתִּיחִים לְנִשְׁמָתוֹ,
וּלְפַעְמִים הִיָּה מַתְּגַלֶּה פְּרוּשׁ פְּסוּק אֶחָד, וּלְפַעְמִים פְּסוּקִים
אַחֲרִים, וּכְפִי הַזְמַן וְהַשָּׁעָה הִיָּה מַתְּגַלֶּה בְּנִשְׁמַת הָאִישׁ
הַהוּא פְּרוּשׁ פְּסוּק מְסִים, וְאִזּוֹ הִיָּה מוֹרֵי ז"ל מִלְּמַד לְאִישׁ
הַהוּא פְּרוּשׁ פְּסוּק הַהוּא שֶׁנִּתְגַּלֶּה אִזּוֹ כְּפִי הַשָּׁעָה הַהִיא
בְּנִשְׁמָתוֹ, וְהִיָּה הָאִישׁ הַהוּא מוֹצִיא הַפְּסוּק הַהוּא בְּשִׁפְתּוֹ,
מִכּוֹן בִּפְרוּשׁ הַהוּא וּבִשְׁמוֹת הַיּוֹצְאִים מִן הַפְּסוּק הַהוּא,
וְהַכֵּל כְּפִי הַדֶּרֶךְ הַמְתִּיחַ לְנִשְׁמָתוֹ דּוֹקָא. וְעַל-יְדֵי-זֶה
הִיָּתָה נִפְשׁוֹ (מּוֹרַכְבֶּת) [מְזַדְכֶּכֶת] בַּהִיוֹתָהּ מְחַשְׁבֶּת
וּמַהֲרָהֶרֶת בִּפְרוּשׁ הַהוּא, כְּפִי שֶׁרַשׁ נֶפֶשׁ הָאָדָם מִשָּׁם. וְעַקֵּר

הַיְחֻדִּים הָאֵלֶּה הֵם טָרַם שְׁיִישׁן עַל־מִטָּתוֹ בְּהַתְּבוּדוֹת
וּבִכְנוּנָה, וְעַל־יְדֵי־כֵן תַּעֲלֶה נִשְׁמָתוֹ לְמַעַלָּה וּתְקַבֵּל הָאֲרָה
נוֹסֶפֶת. וְלַפְעָמִים הִיא אוֹמֵר לוֹ, שְׁיִיחַדֵם בְּקוֹמוֹ מִמִּטָּתוֹ
בְּחִצּוֹת לַיְלָה הָאַחֲרוֹנָה.

(ח) כָּתַב רַבֵּנוּ חַיִּים וַיִּטָּאֵל ז"ל בְּשִׁבְח רַבֵּנוּ יִצְחָק לִוְרִיָּא
זייע"א, וּבְכַתּוּב בִּ"שֶׁעַר טַעֲמֵי הַמִּצּוֹת" (בְּפֶרֶשֶׁת נח) וְזֶה
לְשׁוֹנוֹ; עֲנִין הִרִיגַת בְּעַל־יְחַיִּים, כְּכֹר נִזְכָּר בְּפֶרֶשֶׁת יִתְרוֹ,
כִּי שׁוּם בְּרִיָּה לֹא נִבְרָא לְבִטּוּלָהּ, וְאִסּוּר לְהִרְג אֹתָהּ
שְׁלֹא לְצַדִּיק. וּמוֹרֵי ז"ל הִיא נִזְהָר שְׁלֹא לְהִרְג שׁוּם רֶמֶשׂ
מִהֶרֶמְשִׁים, אֲפִלּוּ מִן הַקְּטָנִים וְהַפְּחוּתִים, כְּגוֹן פְּרָעוּשִׁים
וּכְנִים וּזְבוּבִים וְכִיּוּצָא בְּאֵלּוּ, אֲף אִם הֵם מַצְעֵרִים אוֹתוֹ.

(ט) עוֹד כָּתַב שָׁם (בְּפֶרֶשֶׁת מִשְׁפָּטִים), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; מוֹרֵי ז"ל נָהָג,
שְׁאוֹתוֹ יוֹם שְׁאֵכֵל גְּבִינָה, לֹא הִיא אוֹכֵל בֶּשֶׂר עַד
הַלַּיְלָה.

(י) עוֹד כָּתַב שָׁם (בְּפֶרֶשֶׁת קִדְּשִׁים), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; הִיא מוֹרֵי ז"ל נִזְהָר
מְאֹד שְׁלֹא לַחֲתוֹךְ שֶׁעַר הַזָּקֵן כָּלָל, לֹא בְּתַעַר וְלֹא
בְּמִסְפָּרִים, לֹא לְמַעַלָּה וְלֹא לְמַטָּה וְלֹא בְּשׁוּם מָקוֹם מִן
הַזָּקֵן, וְאֲפִלּוּ לְמַטָּה תַּחַת הַזָּקֵן בְּאוֹתָן שְׁעֵרוֹת קִטְנוֹת
הַחוּפּוֹת עַל הַגָּרוֹן מִמֶּשׁ. אֲבָל הַשֶּׁעַר שֶׁבִּשְׂפָה הָעֲלִיּוֹנָה
הַמַּעֲכָב אֶת־הָאֲכִילָה, הִיא קוֹצֵצוֹ בְּמִסְפָּרִים. וְלֹא עוֹד,
אֵלָּא שֶׁהִיא אוֹמֵר שְׁאִסּוּר גָּדוֹל [מְאֹד] הוּא לַעֲקֹר אוֹ
לְתַלֵּשׁ בִּידוֹ אֲפִלּוּ שֶׁעַר אֶחָד בְּלִבָּד בְּכָל־מָקוֹם, כִּי הֵם

(יב) כָּתַב עוֹד (בְּפֶרֶשֶׁת וְאַתְחַנּוּ), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; גַּם בְּעִנִּין עֶסֶק
הַהֲלָכָה שֶׁל הָעֵינָן בִּישִׁיבָה עִם הַחֲבֵרִים, רָאִיתִי
לְמוֹרֵי זֶ"ל מִתְגַּבֵּר בְּאֵרִי בְּכַח, שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּהֲלָכָה עַד
שֶׁהָיָה נִלְאָה וּמִזִּיעַ זַעַם גְּדוֹלָה. וּשְׁאֵלֹתַי אֶת־פִּיּוֹ; מִדּוּעַ

טורח כל-כּף? והשיב לִי; כִּי הִנֵּה הָעֵינַן לְשִׁבְרֵ אֶת-
הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵם הַקְּשִׁיּוֹת שֵׁשׁ בַּהֲלָכָה הַהִיא, שְׂאִינָם
מְנִיחִים לָאָדָם לְהֵבִין אוֹתָהּ, וְלִכֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְטַרַח
וּלְהַתִּישׁ כָּחוֹ אֹז, כִּי לִכֵּן נִקְרָאת הַתּוֹרָה "תּוֹשִׁיָּה" —
(הַמַּתִּישׁ) [שְׂמַתֶּשֶׁת] כָּחוֹ שֶׁל אָדָם הָעוֹסֵק בָּהּ. וְלִכֵּן רָאוּי
לְטַרַח וּלְהַתִּישׁ כָּחוֹ בִּהְיוֹתוֹ עוֹסֵק בַּהֲלָכָה. גַּם בְּעֵנִין
הַפְּלֹפּוֹל וְעֵינַן הַהֲלָכָה, הִיא אוֹמֵר מוֹרֵי ז"ל, כִּי תַכְלִית
הָעֵינַן הוּא גַם כֵּן לְשִׁבְרֵ הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵם הַקְּשִׁיּוֹת, כִּי הֵם
גָּרְמוּ לְאוֹתָם הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁבַּהֲלָכָה שְׁלֹא יוֹבִנוּ תְרוּצָהּ כִּי אִם
בְּקִשֵּׁי וְדַחַק, בְּנוֹדָע. אֲמָנָם עֵסֶק הַתּוֹרָה מִמֶּשׁ אֵינוֹ הָעֵינַן,
רַק קְרִיאַת הַתּוֹרָה עֲצָמָה בְּאַרְבָּעָה דְּרָכֶיהָ, שֶׁהֵם רָאשֵׁי
תִּבּוֹת פְּרִד"ס — פֶּשֶׁט רְמֵז דְּרֵשׁ סוּד, בְּנוֹדָע. וַכֵּמוֹ שְׂמִי
שְׂרוּצָה לְאַכֵּל הָאֲגוּז צָרִיךְ תַּחֲלָה לְשִׁבְרֵ קְלִפּוֹתֶיהָ — כֵּן
צָרִיךְ לְהַקְדִּים הָעֵינַן בְּתַחֲלָה. וְהִיא מוֹרֵי ז"ל אוֹמֵר; כִּי מִי
שֶׁשָּׁכְּלוּ זָךְ וְדָק וְחָרִיף לַעֲיֵן הַהֲלָכָה בְּשַׁעָה, אִזְּ עַל הָרֵב
בְּשִׁתֵּי שָׁעוֹת, וְדָאֵי שְׁטוּב לֹא מְאֹד שִׁיטְרַח אוֹתָהּ שָׁעָה אִזְּ
שְׁתֵּים בְּעֵינַן, לְסִפָּה הַנּוֹפֶרֶת. אֲבָל מִי שֶׁמְכִיר בְּעֲצָמוֹ
שֶׁהוּא קִשָּׁה הָעֵינַן, וְטוֹרַח בּוֹ זְמַן הַרְבֵּה עַד שִׁיעֵין הַהֲלָכָה
— לֹא טוֹב הוּא עוֹשֶׂה, וְדוּמָה לְמִי שֶׁמְשִׁבֵּר כָּל-הַיּוֹם
קְלָפוֹת הָאֲגוּזִים וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִה־שְׁבִתוֹכָם, וְיוֹתֵר טוֹב לֹא
שִׁיעֵסֶק בְּתוֹרָה עֲצָמָה, בְּדִינִים וּמִדְּרָשׁוֹת וְסוּדוֹת. וְאַמָּנָם
מוֹרֵי ז"ל הִיא מְהִיר בְּתַכְלִית הַמְהִירוֹת בְּעֵינֹנוּ, וְרֵב
הַפְּעָמִים הִיא מְעֵין בְּכָל-הַהֲלָכָה וְהַהֲלָכָה שֶׁשָּׂה דְּרָכִים שֶׁל

וְלִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְלִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְלִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְלִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְלִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ

פֶּלְפֹּל וְעִיּוֹן, בְּנֶגֶד שֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל, וְאַחֵר כֶּךָ הָיָה מְעִין דָּרָךְ
אֶחָד עַל־דָּרָךְ הַסּוּד, בְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת שָׁאִין בּוֹ קָלָפוֹת.

וּבְעֵינַי הַתַּפְּלָה הַנּוֹפֶרֶת בְּמַסְכַּת בְּרָכוֹת (פָּרָק ד') "רָבִי
נְחוּנְיָא בֶן־הֶקְנָה הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכַנִּיסָתוֹ לְבֵית

הַמִּדְרָשׁ וּבִיצִיאָתוֹ תַּפְּלָה קְצָרָה" וְכוּ', רָאִיתִי לְמוֹרֵי ז"ל,
לְעוֹלָם בְּשֶׁהָיָה מִתְחִיל לְעֹסֵק בְּהִלְכָּה שֶׁל תַּלְמוּד בְּעִיּוֹן

עִם חֲבֵרֵי הַיְּשִׁיבָה, אֶפְלוּ שֶׁהָיוּ לוֹמְדִים בְּבֵיתוֹ, הָיָה
מִתְפַּלֵּל בְּטָרֵם שִׁיתְחִיל, זֹאת הַתַּפְּלָה; "יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵיךְ

ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁלֹּא נִפְשֵׁל בְּדִבְרֵי הִלְכָּה, וְלֹא
נֹאמַר עַל טָמֵא טָהוֹר, וְלֹא עַל טָהוֹר טָמֵא, וְלֹא עַל אֲסוּר

מִתָּר, וְלֹא עַל מִתָּר אֲסוּר, וְאֵל יִפְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדִבְרֵי הִלְכָּה
וְאִשְׁמַח בָּהֶם, וְלֹא אִפְשֵׁל אֲנִי וְיִשְׁמְחוּ הֵם, כִּי ה' יִתֵּן חֲכָמָה

מִפִּי דַעַת וְתַבִּינָה. גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ".
וְאַחֲר־כֶּךָ הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה.

(יג) כְּתִב שֵׁם עוֹד (בְּפֶרֶשֶׁת עֶקֶב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; וּבְעֵינַי הַנְּדִיבוֹת
וְהוֹתֵרְנוֹת, רָאִיתִי לְמוֹרֵי ז"ל שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁשׁ בְּעַצְמוֹ

לְהִתְכַּבֵּד בְּמַלְבוּשִׁים נָאִים יוֹתֵר מִדָּאִי. גַּם בְּמֵאֲכָלוֹ הָיָה
אוֹכֵל דָּבָר מוּעָט. אֲבָל בְּמַלְבוּשֵׁי אִשְׁתּוֹ הָיָה זָהִיר מְאֹד

לְכַבְּדָהּ וּלְהַלְבִּישָׁהּ, וְהָיָה מִפִּיק פֶּלֶא־רְצוּנָה, גַּם אִם לֹא
הָיְתָה יָדוֹ מְשֻׁגָּת כָּל־כֶּךָ. וּבְעֵינַי הִצְדָּקָה וְהַמְצוֹת לֹא הָיָה

קִמְצָן כָּלָל, וְכִמוֹ שֶׁכֶּתְבָנוּ לְעִיל בְּעֵינַי הַהִבְדָּלָה
שֶׁמְבַדִּילִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְנָתַן אַרְבַּע פְּרָחִים וְשֵׁם מִשְׁבַּע קְדָמוֹן

וְזֶה לְצִדְקָה כִּדִּי שִׁנִּיחוּהוּ לְהַבִּיא יָיִן לְהַבְדִּלָה הַנּוֹפֶרֶת

[שַׁמְבָּדִילִים בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת] מִשְׁלֹ. גַם כְּשֶׁהָיָה קוֹנֵה אֵיזוֹ מִצְוָה, כְּגוֹן תְּפִלִּין אוֹ אֶתְרוֹג, לֹא הָיָה מְקַפֵּיד לְדַעַת בְּמָה (יֵשׁ) [וַיִּתֵּן] בַּמִּצְוָה הַהִיא, אֲלֵא הָיָה פּוֹדֵעַ כָּל־מַה־שֶּׁהָיוּ שׂוֹאֲלִים לוֹ בַּפֶּעַם רִאשׁוֹנָה, וְהָיָה אוֹמֵר לְמוֹכֵר; "הֲרִי הַמַּעוֹת לְפָנֶיךָ, קַח כָּל־מַה־שֶּׁתִּרְצֶה". וְכֵמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֹהָר תִּרְוּמָה.

פַּעַם אַחַת אֵרַע לִי בְיוֹם שַׁבַּת כָּאֵב גָּדוֹל בְּעֵינַיִם, וְנִמְשָׁךְ הַכָּאֵב הַזֶּה קְרוֹב לְשְׁנֵי חֳדָשִׁים, וְלֹא הָיָה בְּתוֹכָם שׁוֹם חֲלִי, זֹלָתִי שֶׁהָיוּ כּוֹאֲבִים לִי מְאֹד. וְשִׁאלָתִי לְמוֹרֵי ז"ל מָה הָיָה סִבַּת הַכָּאֵב, וְאָמַר לִי שְׁתֵּי סִבּוֹת; הָאֶחָת הִיא, לְפִי שֶׁאֲנִי פּוֹסֵעַ פְּסִיעָה גְּסָה בְּמַהֲלְכִי בִּימֵי הַחֹל, כִּי פְּסִיעָה גְּסָה נוֹטֶלֶת אַחַת מִחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִמָּאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם, וְאֵינָהּ חֲזָרֶת אֲלֵא בְּקֹדֶשׁ לַיִל שַׁבָּת, וּלְפִי שֶׁבָּאוּתוֹ לַיִל שַׁבָּת לֹא נִתְכַּוְּנֶנְתִּי בָּאוֹתוֹ קֹדֶשׁ, לְכֵן בָּא לִי הַכָּאֵב הַהוּא. וְסִבַּת הַשֵּׁנִיָּה הִיא, לְפִי שֶׁאֲנִי הָיִיתִי מִתְפַּלֵּל תָּמִיד בְּבֵית־מִדְרָשׁוֹ וְהָיִיתִי יוֹשֵׁב לִימִינוֹ, וְלַעֲזוֹלָם הָיִיתִי מִסְתַּכֵּל וּמִבִּיט בּוֹ לְלַמֵּד דְּרָכֵי הַנְּהֻגוֹתָיו בְּכָל־הַפְּרָטִים, וְהוּא הָיָה מִתְּפוֹן בְּכָל־תְּפִלָּתוֹ כְּפִנּוֹת גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת אֲשֶׁר עַל־יָדָם הָיָה שׁוֹרָה עָלָיו אוֹר עֲלִיּוֹן, וְלֹא הָיִיתִי כְּדָאִי אֲזִי לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ. וְאָמַר לִי; הַשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא תִסְתַּכֵּל בְּפָנֶי בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי מְכוֹן בְּיַחֲוֹד קְרִיאַת שְׁמַע, וּבְשָׁעָה שֶׁאֲנִי פּוֹדֵעַ בְּמוֹדִים, וּבְשָׁעָה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה קְדָשָׁה וְאוֹמֵר "קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת", כִּי אֵלּוֹ הַשְּׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת יֵשׁ בָּהֶם כְּפִנּוֹת נוֹרָאוֹת, וְעַל־יְדֵי־

זֶה יוֹסֵר מִמֶּךָ פָּאָב הָעֵינִים. וְנִמְנָעֵתִי בְיוֹם הַמַּחֲרָת
מִלְהִסְתַּכֵּל בּוֹ בְּשִׁלְשָׁה זְמָנִים אֵלּוּ, וְתִכְּף נִתְרַפָּאתִי.

אמר הכותב; הנה ודאי עיקר הכאב לא בא לו כי אם מכח סיבה שניה שהיה מסתכל ברבינו זיע"א, וראיה מוכרחת לזה, ממה שמצינו לבסוף כאשר נמנע ביום המחירת מלהסתכל בו בשלשה זמנים אלו תכף נתרפא. אך רבינו זיע"א, מרוב ענוותנותו עשה סיבה זו טפילה ושניה לראשונה, אך באמת היא ראשונה ועיקרית. וקרה לו בדבר זה כההיא דלוי בפרק חמישי דסוכה [דף נג ע"א], שאמרו; לוי אחוי קידה קמיה דרבי, ואיטלע. והא גרמא ליה? ! והא אמר רבי אלעזר; לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה, שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע. ומנו? — לוי. הא והא גרמא ליה. ופירש רש"י ז"ל; הא והא גרמא ליה; היה נענש בהטחת דברים, ונבדק בשעת המאורע, כדקאמר במסכת שבת [דף לב ע"א]; נפל תורא חדדו סכינא. עיין שם. וכן הכא, נענש בעבור ההסתכלות ברבינו זיע"א, ונבדק בפסיעה גסה. ולהיות כי יש זמן לתיקון פסיעה גסה, והגיע הזמן ולא עשה התיקון, אז נבדק אותו זמן יותר ובא לו הכאב בשבת. ובזה נתיישבו הדברים, איך אמר לו שתי סיבות, ואיך נתרפא בתיקון סיבה אחת דוקא קודם שיבא השבת ויעשה הכוונה של הקידוש? ! גם בזה נתיישבה עוד קושיא אחרת, כי הלא זמן הכאב נמשך שני חדשים, ואיך יתכן שבכל אלו השני חדשים לא עשה רבינו מהרח"ו זלה"ה, הכוונה של הקידוש? ומאחר שודאי עשה הכוונה, למה לא נתרפא לפחות חצי רפואה? וכפי האמור אתי שפיר,

שהכאב לא בא כי אם בעבור ההסתכלות, אך נבדק בסיבה הראשונה. ואולי מפני שרבינו האר"י זיע"א היה אוהב מאוד לרבינו מהרח"ו ז"ל, לא רצו מן השמים להביא לו הכאב להענישו בעבורו, כי אם עד שגרם הוא לעצמו הענין של פסיעה גסה. יהי רצון [ש]זכות תורתו של רבינו האר"י זיע"א וזכות הענוה שלו, יגינו בעדנו תמיד, אמן כן יהי רצון.

(יד) פֶּתַב עוֹד שָׁם, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; גַּם הָיָה מְנַהֵג מוֹרֵי ז"ל פְּעָמִים רַבּוֹת, שֶׁהָיָה מְצֹה לְבָנֵי בֵיתוֹ שִׁיבִיאוּ לִפְנֵי מֵאוֹתָם עֲשָׂבֵי דְדִבְרָא שְׂאִינָם נִזְרָעִים בְּיַדֵּי אָדָם, אוֹ קוֹצִים וְדִרְדָּרִים שֶׁדִּרְדָּר בְּנֵי־אָדָם לֹא־כֻלָּם, וְהָיָה אוֹכֵל אוֹתָם בְּיַד לְקַיֵּם בּוֹ קְלָלַת אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁאָמַר לוֹ: "וְקוֹץ וְדִרְדָּר תַּצְמִיחַ לָךְ, וְאָכַלְתָּ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה".

(טו) פֶּתַב עוֹד שָׁם בְּמִצּוֹת הַשְּׂכִיר, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; פְּתִיב "בִּיזְמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ". הִנֵּה, מוֹרֵי ז"ל נִזְהָר לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ בְּתַבְלִית, וְכַאֲשֶׁר הָיוּ בִּידוֹ מַעוֹת לְפָרְעוֹ, הָיָה מִתְעַבֵּב מִלְּהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה עַד שֶׁקִּיעַת הַחֲמָה בְּיַד לְבַקֵּשׁ מַעוֹת לְפָרַע אֶל הַשְּׂכִיר הַהוּא, וְהָיָה לוֹקֵחַ בְּהִלּוּאָה וּפּוֹרַע, וְאַחֲרֵכֶּךָ הָיָה מִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, וְהָיָה אוֹמֵר; אֵיךְ אֶתְפַּלֵּל לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ וּבָאָה לְיָדֵי מִצְוָה כְּזוֹ וְלֹא קִיַּמְתִּיהָ?!

(טז) פֶּתַב רַבֵּנוּ חַיִּים וַיִּטָּאֵל זֹלָה"ה בְּשַׁבָּח רַבֵּנוּ יִצְחָק לֹדִיָּא זֹלָה"ה זִיע"א בְּ"שַׁעַר הַכּוֹנּוֹת" הַנֶּדְפָס (דף א' עמוד ד') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; מַעוֹלָם לֹא הִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ בְּקוֹל רָם, אֲפִלּוּ

לְשִׁקִיעַת הַחֲמָה, בַּנֶּזֶכֶר בַּגְּמָרָא עַל פְּסוּק "יִירָאוּךָ עַם
שָׁמַיִם".

(יט) כְּתַב עוֹד שָׁם (דף צ' עמוד ב'); מִנְהַג מוֹרֵי ז"ל תִּכְף בְּסִימוֹ
תַּפְּלוֹת שַׁחֲרִית דְּיוֹם שְׁשִׁי, הִיָּה מוֹצִיא סִפְר־תּוֹרָה
כָּשֶׁר וְקוֹרָא בּוֹ הַפְּרָשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאַחַד תַּרְגּוּם, וְהוּא
הִיָּה קוֹרָא הַמִּקְרָא מֵתוֹךְ הַסִּפְר־תּוֹרָה, וְהִיָּה לוֹ תַלְמִיד
אַחַד שֶׁהִיָּה קוֹרָא לוֹ הַתַּרְגּוּם מֵתוֹךְ סִפְר הַתַּרְגּוּם, וְהוּא
אוֹמֵר אַחֲרָיו. וְכֵן הִיָּה עוֹשֶׂה בְּכָל־פְּסוּק וּפְסוּק עַד שְׁמֹשָׁלִים
הַפְּרָשָׁה. וְאַחֲרֵי קְרִיאַת הַפְּרָשָׁה הִיָּה טוֹבֵל הַטְּבִילָה שֶׁל
עֶרֶב שַׁבָּת, הַנֶּזֶכֶר בְּסִפְר הַזֵּהָר (בְּפֶרֶשֶׁת תְּרוּמָה דף קל"ו עמוד ב') דְּרַב
הַמְנוּנָא סָבָא עָלָיו הַשְּׁלוֹם הָיָה סָלִיק מִנְהָרָא בְּכָל־עֶרֶב
שַׁבָּת. עֵינֵי שָׁם. וְהִיָּה אוֹמֵר מוֹרֵי ז"ל, כִּי בֵּינוֹן שְׁכֶבֶד קָרָא
הַפְּרָשָׁה, כִּבְרֵי יֵשׁ כַּח בְּאָדָם לְקַבֵּל תּוֹסֶפֶת קֹדֶשֶׁת שַׁבָּת.
וְלִכְּנֹן לֹא הִיָּה טוֹבֵל קֹדֶם שִׁיקְרָא הַפְּרָשָׁה, זוֹלָתִי דְּרַךְ
מִקְרָה, וְאַף גַּם מִקְרָה זֶה לֹא הִיָּה טוֹבֵל רַק אַחֵר שֶׁהִתְחִיל
שַׁעָה חֲמִישִׁית מִיּוֹם שְׁשִׁי.

(כ) כְּתַב עוֹד שָׁם (דף צ"א); עֵנִין הָעֲרוּב. הִיָּה נִזְהָר מוֹרֵי ז"ל
לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ בְּכָל־עֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁלֹּא כְּאוֹתָם הַנוֹהֲגִים
לַעֲשׂוֹתָהּ מִשְׁנָה לְשָׁנָה. וְהִיָּה מְעַרְב בְּכָל־עֶרֶב שַׁבָּת שְׁנֵי
מִיְּנֵי עֲרוּבִין; עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת עַל לֶחֶם אֶחָד, וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת
עַל לֶחֶם שְׁנֵי. וּבִסְעוּדַת לַיִל שַׁבָּת הִיָּה אוֹמֵר "הַמוֹצִיא"
בִּפְתַּח שֶׁל שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, וּבִסְעוּדַת שַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבָּת הִיָּה
אוֹמֵר "הַמוֹצִיא" בִּפְתַּח שֶׁל עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת.

(כא) פֿתַב עוֹד שָׁם (בִּדְף ק"ד עמוד ג'); עֲנִין הַשְּׁלָחַן. רְאִיתִי
לְמוֹרֵי ז"ל, שֶׁהָיָה חוֹשֵׁשׁ וּמִקְפִּיד מְאֹד וְזָהִיר לֶאֱכֹל
בַּשְּׁלָחַן שֶׁל אַרְבַּע רִגְלִים בְּשִׁבְתוֹת וַיְמִים טוֹבִים, כְּדָגְמַת
שְׁלָחַן שִׁבְבִּית הַמִּקְדָּשׁ.

(כב) פֿתַב עוֹד שָׁם (בִּדְף ק"ו עמוד ד'); רְאִיתִי לְמוֹרֵי ז"ל,
בְּשֶׁהֵינּוּ מִתְפַּלְלִים בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ, שֶׁעָלָה בְּיוֹם
הַשְּׁבוּעוֹת וְקָרָא עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת בְּפִיו בְּקוֹל רָם בְּדֶרֶךְ
שְׁנוֹהֵגִין חֲכָמֵי הַקְּהָלוֹת כְּמִנְהַג סִפְרָד. וְכֵן בִּפְרָשַׁת בַּחֲקָתִי
רְאִיתִיו שֶׁעָלָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְקָרָא בְּפִיו בְּקוֹל רָם הַקְּלָלוֹת
שֶׁבִּפְרָשַׁת בַּחֲקָתִי בְּחֲכָמֵי הַקְּהָלוֹת סִפְרָד. גַּם רְאִיתִי
שֶׁבְּכָל־יְמֵי הַשַּׁבָּת לֹא הָיָה עוֹלָה לְסִפּר תּוֹרָה אֲלֵא שֵׁשִׁי,
כְּמוֹ שֶׁנִּכְתַּב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם בְּשֵׁם סִפּר הַזֶּהֱרַר עַל רַבִּי
כְּרוֹספֶּדָאִי.

(כג) פֿתַב עוֹד שָׁם (בִּדְף ק"ח ע"ב); עֲנִין הַדְּבִיבּוֹר. הָיָה מוֹרֵי ז"ל
נִזְהָר מְאֹד שְׁלֹא לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן לַעַז בְּשִׁבְתּוֹ, לֹא
בְּלִילָה וְלֹא בְּיוֹם, זוּלָתִי בְּשֶׁהָיָה אוֹמֵר לָנוּ אֵיזָה דְּרוֹשׁ וְהָיָה
צָרִיךְ לֵאמֹרוּ בְּלִשׁוֹן לַעַז כִּדִּי שִׁיבִינוּהוּ הָעַם הַשּׁוֹמְעִים. גַּם
הָיָה נִזְהָר שְׁלֹא לְדַבֵּר שִׁיחָה בְּטִלָּה אוֹ דְּבוּר שֶׁל חֵל אֲפִלוּ
בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְכֵן הָיָה נוֹהֵג בְּכָל־הַיָּמִים טוֹבִים כְּמוֹ
בְּשִׁבְתּוֹ.

(כד) פֿתַב עוֹד שָׁם (בִּדְף קנ"א עמוד א'); בְּיוֹם שְׁמִיחַת תּוֹרָה
רְאִיתִי לְמוֹרֵי ז"ל נִזְהָר מְאֹד בְּדַבֵּר זֶה לְהַקְיף אַחֵר

הספֿר־תּוֹרָה, אוּ לִפְנֵי אוּ לְאַחֲרָיו, וּלְרִקְדּוֹ וּלְשׁוֹרֵר לִפְנֵי
בְּכָל־יְכֻלָּתוֹ בְּלֵיל מוֹצָאֵי יוֹם־טוֹב אַחֵר תּוֹפֵלֶת עֲרֻבִית,
וְהִיא מְקַפִּיד מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶז שְׁבַע הַקְּפוֹת שְׁלֵמוֹת זוֹלַת
הַהַקְּפוֹת שְׁלֵמוֹת שֶׁל יוֹם שְׁמַחַת תּוֹרָה.

(כה) פֶּתַח רַבֵּנוּ חַיִּים וַיִּטָּאֵל זֶלֶה"ה בְּשַׁבַּח רַבֵּנוּ יִצְחָק
לִוְרִיא זֶלֶה"ה זִיע"א, וּבְנִזְכָּר בְּסִפֵּר "פְּרִי עֵץ חַיִּים"
(דף ס"ו עמוד ד'); מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה מוֹרֵי זֶלֶה"ה יֵשֶׁן בְּשַׁבַּת שְׁנַת
צָהָרִים, וְנִכְנָס הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם הַלֵּוִי וּמִצָּא שְׁהִיָּה מִרְחִישׁ
בְּשַׁפְּתָיו, וּבֵין כֶּךָ נִתְעוֹרֵר הָרַב. וְאָמַר לוֹ; יִמְחַל הָאָדוֹן
שְׁהַקְצָתוֹ מִשְׁנָתוֹ. וְאָמַר לוֹ; אָדוֹנִי, מִהוּ שְׁהִרְחַשְׁתָּ
בְּשַׁפְּתֶיךָ? וְאָמַר לוֹ; חַיִּיד, כִּי עֲסַקְתִּי עֲכָשׁוּ בִישִׁיבָה שֶׁל
מַעֲלָה בְּפִרְשַׁת בָּלָק וּבִלְעָם דְּבָרִים נִפְלְאִים. וְאָמַר לוֹ;
יֹאמַר לִי מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ מִהֵנִי מְלִי מַעֲלִיּוֹתָא. וְאָמַר
לוֹ; חַיִּיד, אִם הָיִיתִי דוֹרֵשׁ שְׁמוֹנִים שָׁנִים רְצוּפִים יוֹם וָלַיְלָה
מִה־שְׁשִׁמְעֵתִי עֲכָשׁוּ, לֹא אוֹכֵל לֶהֱשָׁלִים. וְכֵן הָיָה מִנְהִגוֹ
ז"ל תָּמִיד בְּשְׁהִיָּה יֵשֶׁן, הָיוּ מְבִיאִין אוֹתוֹ לִפְנֵי מֶלֶאךָ שֶׁר
הַפָּנִים וְהָיָה שׂוֹאֵל בְּאִיזָה יְשִׁיבָה רוֹצֶה לֵילֵךְ, וְהָיוּ מוֹלִיכִין
אוֹתוֹ. וּלְפַעְמִים הָיָה בּוֹחֵר בִּישִׁיבַת רַבִּי מֵאִיר, וּלְפַעְמִים
בִּישִׁיבַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וּלְפַעְמִים בִּישִׁיבַת רַבִּי
עֲקִיבָה, וְכֵן עַל־דֶּרֶךְ־זֶה בְּכָל־מָקוֹם שְׁהִיָּה רוֹצֶה.

(כו) פֶּתַח עוֹד שָׁם (דף ע"א) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; בְּלֵיל טְבִילַת אִשְׁתּוֹ
שֶׁל מוֹרֵי זֶלֶה"ה הָיָה נוֹהֵג בְּאוֹתוֹ לֵילָה לִהְיוֹת נֶעוֹר עַד
חֲצוֹת לַיְלָה וְהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְאַחֲר־כֶּךָ שָׁכַב בַּמָּטָה

וְשֵׁשׁ מִטָּתוֹ, וְאַחֲר־כֵּךְ קָם תִּכְּף וּמִיד וּרְחֵץ יָדָיו, וְקָרָא
קְרִיאַת שְׁמַע וַיֵּשֶׁן.

כז) כְּתַב רַבְּנוּ חַיִּים וַיֵּטֵאל זֹלָה"ה בְּהַקְדַּמְתּוֹ לְסִפְר "עֵץ
חַיִּים", וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; בְּרֵאוֹתַי תְּשׁוּקַת הַחֲרָדִים אֶל דְּבַר
ה', רָאִיתִי לְחֹבֵר הַסֵּפֶר הַזֶּה וּלְהָאִיר עֵינֵיהֶם בְּקֶצֶת
הַקְדָּמוֹת שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמּוֹרֵי זֹלָה"ה בְּאֲשֶׁר אָבָאָר, וּמֵהֶם
תּוֹכַל לֵאחֹז וּלְקַחַת מֵעֵץ הַחַיִּים בְּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בַּעֲזָרַת ה',
דְּבָרִים בְּנוּיִים עַל הַקְדָּמוֹת נְעֻלָּמוֹת שְׁנֵת־גָּלוֹ לְמוֹרֵי זֹלָה"ה
בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל פִּי אֱלֹהֵהוּ זְכוּר לְטוֹב.

והיום אֲבִיעַ חִידוֹת וְנִסִּים וְנִפְלְאוֹת תָּמִיד דְּעִים. כִּי כְּמוֹ
שֶׁכָּל־דּוֹר וָדוֹר אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים
הַפְּלִיא חֲסִדוֹ עִמָּנוּ, בֵּן הַיּוֹם הַזֶּה חֲשַׁף אֶת־זְרוּעַ קִדְשׁוֹ
וְשָׁלַח לָנוּ עִיר וְקֹדֶישׁ מִן הַשָּׁמַיִם נִחִית, הָרַב הַחֲסִיד
הַמְּקַבֵּל הָאֱלֹהֵי בְּדוּרוֹ רַבִּי יִצְחָק לּוֹרִיא זֹלָה"ה, וּמִמְצַר
מִצָּרִים קָרָאנוּ יְהוָה, וְעָנְנוּ בַּמֶּרְחָב יְהוָה בְּאַרְץ קְדוּשָׁה וּרְחֹבַת
יָדַיִם, עִיר גְּדוּלָּה לְאֱלֹהִים שֶׁל חֲכָמִים וְשֶׁל סוֹפְרִים, צֶפֶת
תְּבִנָּה וְתַכּוֹנֵן בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן, גָּלִיל הָעֵלְיוֹן. כִּי שְׁתֵּי
שָׁנִים קֹדֶם פְּטִירַת הָרַב, בָּא אָנוּס מִמִּצָּרִים עַל־פִּי הַדְּבּוּר,
כִּי בֶן הַגָּד לֹו בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ כִּי הִגִּיעַ עַת פְּקֻדַּת רוּחוֹ
לְהַשִּׁיבָה אֶל מְקוֹמָהּ לְאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה לוֹ, וְגַם זֶה
בְּמִצָּרִים נִצְטוּהָ עַל־פִּי הַדְּבּוּר, וְהַפְּקִיד מִזְעִיר מִקְצַת
חֲכָמָתוֹ הַגְּדוּלָּה וְהַנְּפִלְאוֹה, כִּי בֶן צוּוּהוּ בְּמִתִּיבְתָּא דְרִיקְעָא

לַהֲחַיּוֹת שְׂאֲרִית בָּאָרֶץ. וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים בְּבָשִׁים
לְלַבּוֹשֶׁהָ.

וְאִזּוּ בַּעֲלוֹתוֹ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם סִמֵּךְ יָדָיו עָלַי, וְהָאִיר עֵינַי
בְּקִצַּת הַקִּדְמוֹת אֲמִתִּיּוֹת שְׂרָשִׁיּוֹת שְׁמֶסְרוּ
מִמֵּתִיבֶתָּא דְרִקִּיעָא וְקִדְשָׁא בְּרִידָהוּא לַהֲחַיּוֹת שְׂאֲרִית
בָּאָרֶץ, וּמִפִּי אֱלֹהֵהוּ זְכוּר לְטוֹב, שְׁנַתְּגַלָּה אֵלָיו תָּמִיד,
וְרִשּׁוּתָּא יְהִיב לָהּ לְגִלּוֹת תָּמִיד רְזִין סְתִימִין עַל הַתְּקוּנִים
וְהַזֶּהר, שְׁלֹא נִתְּגַלוּ מִימּוֹת רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִיּוֹחַאִי וְאֵילָף.

וְלֹאֵל בִּי יִגְרָתִי וְכו', הֵייתִי מְסַפֵּר דְּרָכֵי וּנְפִלְאוֹתָיו אֲשֶׁר
עֵינִי רָאוּ וְלֹא זָר, דְּבָרִים מְבֹהָלִים לֹא נִרְאוּ
בְּכָל־הָאָרֶץ מִימּוֹת תַּנְאִים, בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִיּוֹחַאִי וְחִבְרִיו,
וּמִרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִיּוֹחַאִי עַד הָרֶאֱבֹד ז"ל הַחֲכָמָה הַזֹּאת
הוֹלֶכֶת מִפֶּה אֶל פֶּה, וְאֱלֹהֵהוּ זְכוּר לְטוֹב נִגְלָה אֵלֵיהֶן
לְקִצַּת מִהַחֲכָמִים עַד הֶרְמֶבֶן, וּמִהֶרְמֶבֶן ז"ל עַד מוֹרֵי
זִלְהָה לֹא הָיָה מִי שֵׁשִׁיג חֲכָמָה זוֹ עַל אֲמִתְתָּהּ כְּמוֹהוּ, בִּי
הָיָה יוֹדֵעַ בְּמִשְׁנָה וּתְלָמוּד וְאֲגָדוֹת וּמִדְּרָשׁוֹת, עַל כָּל־דְּבָר
וְדָבָר כֶּמָּה פָּנִים בְּפִרְדָּס, וּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית וּמַעֲשֵׂה
מְרַבְּבָה, בְּשִׁיחַת עוֹפוֹת וּבְשִׁיחַת דְּקָלִים וְאֵילָנוֹת וְעֶשְׂבִּים,
בְּסוּד "כִּי אֶבֶן מִקִּיר תִּזְעַק", וְשְׁלֹהֲבֵי פִתְחִים וּבְשִׁיחַת
מְלָאכִים.

וְהָיָה מְדַבֵּר בְּרוּחוֹת מִהַגְלִגּוּלִים, רוּחַ טוֹב וְרוּחַ רָע, וְהָיָה
מִפִּיר בְּרִיחַ הַבְּגָדִים כְּמוֹ אוֹתוֹ יְנוּקָא דְּפֶרֶשֶׁת

דְּבָרִים, וּבְעוֹפּוֹת אֲלֻמִּים. וּמֵבִיא נִשְׁמַת אָדָם בְּעוֹדוֹ חַי
וּמְדַבֵּר עִמּוֹ כָּל-צָרָכּוֹ וְחֻפְצּוֹ, וְאַחֲר־כֵּן מְסִירָהּ. וְהָיָה רוֹאֶה
נִשְׁמוֹת בַּעַת צֵאתָם מִהַגּוֹף וּבִבְתֵּי הַקְּבֵרוֹת וּבַעֲלוֹתָן בְּכָל-
עָרֵב שַׁבָּת לְגֵן-עֵדֶן, וְהָיָה מְדַבֵּר עִם נִשְׁמַת הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם
בְּעוֹלָם-הַבָּא, וְהָיָה מְגַלֵּין לוֹ רֵזִי תוֹרָה. וְגַם הָיָה יוֹדֵעַ חֻכְמַת
הַפְּרָצוּף וּשְׂרָטוּטֵי הַיָּדִים וּפְתָרוֹן חֲלוּמוֹת עַל אֲמַתָּתָם,
וּבִגְלֻגּוּלִים יְשָׁנִים וְגַם חֲדָשִׁים. וְהָיָה מְפִיר בְּמִצַּח הָאָדָם מִה-
מַחֲשָׁב וּמִה-שְׁחָלָם וּמִה-פְּסוּק קָרָא בַּעֲלִית נִשְׁמָתוֹ בְּגֵן-
עֵדֶן בְּלִילָה, וְהָיָה מְלַמֵּד פְּרוּשׁ שְׂרָשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְהָיָה קוֹרָא
בְּמִצְחוֹ זִכּוּיֹת וְעֵבְרוֹת שְׁחָשָׁב, וְהָיָה נוֹתֵן לְכָל-אֶחָד וְאֶחָד
תִּקּוֹן כְּפִי הַבְּחִינָה הַמִּיחָדָת לוֹ אוֹ לְשֶׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ הָאֲחוּזָה
בְּשֶׁרֶשׁ שֶׁל אָדָם-הָרָאשׁוֹן, וְהָיָה יוֹדֵעַ כַּמָּה טַעֲמוֹת נִפְלוּ
בְּסִפְרִים, וְהָיָה יוֹדֵעַ לְהַפּוֹת בְּסִנּוּרִים, וְהָיָה יוֹדֵעַ
כָּל-מִה-שֶׁשָּׁנוּ הַחֲבָרִים.

וְהָיָה מְלֵא חֲסִידוֹת וְדַרְךְ אֶרֶץ וְעֵנָה וִירָאת ה' וְאַהֲבַת ה'
וִירָאת חֲטָאוֹ, וְכָל-מַדּוֹת טוֹבוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הָיָה
בוֹ, וְכָל-זֶה הָיָה יוֹדֵעַ בְּכָל-עֵת וּבְכָל-שָׁעָה וְרָגַע, וְכָל-
הַחֲכָמוֹת הָאֵלּוּ תָמִיד הָיוּ מִנְּחִים בְּחִיקוֹ, וְעֵינָיו רָאוּ וְלֹא זָר.
וְכָל-זֶה הִשְׁיֵג מֵרַב חֲסִידוֹתָיו וּפְרִישׁוֹתָיו אַחֲרֵי הַתְּעַסְקוֹ יָמִים
רַבִּים בְּסִפְרִים יְשָׁנִים גַּם חֲדָשִׁים בְּחֻכְמָה זֹה, וְעַלִּיהֶן הוֹסִיף
חֲסִידוֹת וּפְרִישׁוֹת וְטָהָרָה וּקְדוּשָׁה, וְזֶה הֵבִיאוֹ לְיָדֵי
רוּחַ-הַקֹּדֶשׁ, וְהָיָה אֵלֵיהֶן זָכוֹר לְטוֹב נִגְלָה לוֹ תָמִיד, וְזֶה
יִדְעָתִי מִפִּי בְּאַמוּנָה. וְאַף אִם אֵין גְּלוּי בְּדוּרְנוֹ זֶה לְנִבְיָא

וְחוּזָה, אֶפְלוּ הָכִי לֹא נִמְנַע רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ מִלְהִיּוֹת מִרְחַפֶּת
עַל פָּנָיו הַמְּאִירוֹת הָרְאוּיִין לוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתִבְתִּי מֵעַנְיִן
הָרֶאֱבִ"ד ז"ל.

וְהִנֵּה הַדְּבָרִים עֲצוּמִים, וְהֵם יִתְּנוּ עֲדִיהֶן אֲשֶׁר יִצְדָּקוּ,
וַיַּעֲדוּן וַיִּגִּדוּן בְּחִבּוּר זֶה, כָּל־רֹאִיָּהֶם יִכְרֹס כִּי
דְּבָרִים (כָּזָה) [כָּאֵלוֹ] אֵי אֶפְשָׁר לְשׁוֹם דְּבַר נִבְרָא לְהַשִּׁיג
בְּשׁוֹם שְׁכָל וּמִדָּע לִוְלִי עַל־פִּי הוֹפָעַת רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ מִמָּרוֹם
וְעַל־יָדַי אֵלֶיהֶן זָכוּר לְטוֹב, כִּנְזָכָר בְּתַקּוּנִים [מב ע"א]
דְּאֶתְעֵתִיד לְאֶתְגַּלִּיָּא בְּסוּף יוֹמִיָּא זָכוּ. וְאֵלוֹ בָּאתִי לְכַתֵּב
כָּל־אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִמּוֹרֵי ז"ל, לֹא יִסְפִּיקוּ כָּל־עוֹרוֹת אֵילִי
נְבִיּוֹת, בְּמִפְרָסֶם לְקַצַּת וְלִשְׁוֹמְעִים קוֹלִי בְּחִבְרָתִי. אֲמַנֵּם
רְצוֹנִי לְהַעֲלוֹת עַל הַסֵּפֶר קֶצֶת מִהַקְדָּמוֹת הַכִּרְחִי מְאֹד
מִה־שְּׁהִרְשִׁיתִי לְכַתֵּב, וְאֵף גַּם בְּקִצּוֹר נִמְרָץ כְּמִצִּיץ מִן
הַחֲרָבִים, וְקִרְאָתוֹ שֵׁם הַסֵּפֶר "עֵץ חַיִּים" עַל שְׁמִי וְעַל־שֵׁם
הַחֲכָמָה אֲשֶׁר טוֹעֲמֶיהָ חַיִּים זָכוּ, וְאֶכֶּל מִמֶּנּוּ וְחִי לְעוֹלָם
שְׁכָלוֹ אֲרֹךְ.

(כח) כְּתַב עוֹד שֵׁם בִּהַקְדָּמָה, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; גַּם בְּעַנְיִן הַשְּׁגָת
הָאָדָם, אֵינִן לֶךְ דְּבַר שְׁמוּעִיל כְּמוֹ הַטְהָרָה וְהַטְבִּילָה,
שִׁיְהִיָּה הָאָדָם טָהוֹר בְּכָל־עֵת. וּמּוֹרֵי ז"ל, עִם הָיִוֹת שֶׁהִיָּה לוֹ
חֵלִי הַשֶּׁבֶר, שֶׁהִקָּר מִזִּיק לוֹ, עִם כָּל־זֶה לֹא הָיָה מוֹנֵעַ
מִלְטַבֵּל בְּכָל־עֵת.

(כט) כְּתַב רַבְּנוּ חַיִּים וַיִּטָּאֵל זִלְהִ"ה זִיע"א בִּ"שַׁעַר

הַגְּלָגוּלִים" הַנִּדְפָּס (דף מ"ב עמוד א') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; גַּם בְּעֵינַי
אֲבִי וְרַב בִּיבֵי בְּנוֹ, אָמַר לִי מוֹרֵי ז"ל, כִּי הִנֵּה הַפְּתוּב
אוֹמֵר [ישעיה לג, כו]; "חֲזוּהָ צִיּוֹן קְרִית מוֹעֲדָנוֹ" וְכוּ, וְאִם תַּחֲלִיף
מ' שֶׁל "מוֹעֲדָנוֹ" בִּיּוֹד בָּא"ת ב"ש, יִהְיוּ רָאשֵׁי תַבּוֹת
יִצְחָק. וְכִבְּרַב בָּאֵר לִי מוֹרֵי ז"ל מִי הוּא עֵינַי שֵׁם זֶה שֶׁל יִצְחָק
הַרְמוֹז כָּאֵן.

אָמַר שְׁמוּאֵל; אֶף-עַל-פִּי שְׁאֵבָא מֵאֲרֵי ז"ל הַסְּתִיר דְּבִרְיוֹ
בַּמָּקוֹם הַזֶּה, זְכוּרֵנִי כִּי מִפֶּה אֶל-פֶּה יוֹם אֶחָד גָּלָה לִי
כִּי בַּפְּסוּק זֶה הִיָּתָה קְרִבַּת נִשְׁמָתוֹ ז"ל עִם נִשְׁמַת הָרַב
הַגָּדוֹל מוֹרְנוֹ זִלְה"ה, וְאָמַר כִּי זֶה יִצְחָק מְדַבֵּר עַל הָרַב
הַגָּדוֹל זִלְה"ה. וְעוֹד רָמַז ז"ל שֵׁם אֲבָא מֵאֲרֵי בַּפְּסוּק זֶה; ח'
שֶׁל "חֲזוּהָ", יוֹד שֶׁל "צִיּוֹן", יוֹד שֶׁל "קְרִית", מ' שֶׁל
"מוֹעֲדָנוֹ" — הוּא חַיִּים. וְאָמַר לִי, שֶׁבְּזִמֵּן הָרַב הַגָּדוֹל ז"ל
לֹא הָיָה אֶפְשָׁר כָּלֵל לְהַבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. הָאֲמָנָם, בְּזִמֵּן אֲבָא
מֵאֲרֵי זִלְה"ה, יִתְּכֵן שְׂאֵם יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּבָה, שִׁיְהִיָּה
אֲבָא מֵאֲרֵי ז"ל מְשִׁיחַ בֶּן-יוֹסֵף, וְזֶהוּ מַה-שֶּׁרְמוֹז כָּאֵן "עֵינֶיךָ
תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַיִם", וְלֹא 'עֵינִי'. אֱלֹה דְּבִרְי מוֹרֵי אֲבִי
זִלְה"ה. וְלִכְּנֵן רָאִיתִי כִּי הָיָה מְפַיֵּחַ אֲבִי זִלְה"ה מְאֹד
מֵאֲמוֹת-הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יִהְרָגוּהוּ חֶסֶד וְשָׁלוֹם. וְאַחֵר כָּךְ,
בְּעֹנוֹת הַדּוֹר, גַּם זֶה חָלַף הֶלֶךְ לוֹ, כְּמוֹ הֵנָּס הָרֵאשׁוֹן שֶׁהָיָה
בְּשֵׁנֶת (ש"ה) [ש"ב] שֶׁנִּפְטָר בָּהּ מוֹרְנוֹ הָרַב הַגָּדוֹל ז"ל.
וְזֶהוּ שְׁאֵמַר הַפְּתוּב "וְהָיָה בְּכִזִּיב", מִלְּשׁוֹן "כָּל-הָאָדָם כִּזֵּב"

(ל) פֿתב עוד שם (בדף נ"א) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; יוֹם אֶחָד אָמַר לִי, בִּי כָל־זֶה שְׂאֵנִי עֲתִיד לְהַשִּׁיג עֲתָה הוּא מַחֲמַת חֲשָׁקִי בּוֹ, וְשִׁנְשַׁמְתּוֹ הִיא מְסִיעֶתְנִי מָאָד, וְכַמְעַט שֶׁהוּא מֵתֵעֶבֶר בִּי. וְאָמַר לִי בִּי יֵשׁ לִי קֶרֶבָה עִמּוֹ, וּבִפְרָט בִּי בְּפֶעַם אַחֲרֵת בְּגִלְגּוֹל אַחֵר הָיִיתִי תִלְמִידוֹ גַּם בֶּן כְּמוֹ עֲתָה, וְשֶׁאֲדַבֵּק בּוֹ תָמִיד בְּמַחֲשַׁבְתִּי וְיוֹעִיל לִי מָאָד.

(לא) פֿתב עוד שם (בדף נ"ב), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; יוֹם אֶחָד הָיִיתִי בְּתַעֲנִיתִי, בְּכִיתִי מָאָד וְהִרְבִּיתִי דְּבָרִים לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵאמֹר; 'לָמָּה הִיָּה מוֹנֵעַ מִמְּנִי דְרָכֵי הַתְּשׁוּבָה, וְלָא הִיָּה מַשִּׁים בְּלֵב מוֹרִי וְ"ל שִׁילְמִדְנִי בְּרָצוֹנִי, וְהִרְבֵּה דְּבָרִים פְּאַלָּה. וְהִלַּכְתִּי לְבֵיתוֹ וְהִפִּיר הָעֵנִין בְּפִרְצוּפִי, וְאָמַר לִי; בִּי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה רָצוּ לְהַעֲנִישְׁנִי בְּבֵית־דִּין שֶׁל־מַעְלָה עַל שֶׁהִטַּחְתִּי דְּבָרִים כְּלָפִי מַעְלָה, לוֹלִי שֶׁנִּזְדַּמְּנָן לִי סִנְגוֹר אֶחָד עָלִי לֵאמֹר שְׂמַחֲשַׁבְתִּי הִיָּתָה לְטוֹבָה. וְאָמַר לִי, שְׂאֲזַהֵר מִלְּדַבֵּר פֶּעַם אַחֲרֵת דְּבָרִים אֵלֶּה, בִּי יוֹתֵר מִמָּה־שֶׁהֶעֱגַל רוֹצֶה לִינֵק — הִפְרָה רוֹצֶה לְהַנִּיק, אֲלֵא שֵׁישׁ זְמַן קָצוּב לְכָל־דָּבָר, כִּנְזֹכֵר בְּפִסּוּק וְקִהֲלַת ג, א; "לְכָל זְמַן וְעַת לְכָל־חִפְץ", וְאִידֵּךְ הָיִיתִי אוֹמֵר חֵס וְשְׁלוֹם שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא הִיָּה מוֹנֵעַ מִמְּנִי דְרָכֵי הַתְּשׁוּבָה? וְאֲדַרְבָּה, מִי הִיָּה גוֹרֵם וּמַכְנִיס בְּלִבּוֹ כָל־זֶה הַהֲתַעֲזָרוֹת שֶׁל הַתְּשׁוּבָה, לוֹלִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָרַבִּים עַל בְּרִיּוֹתָיו? וְאָמַר לִי; כִּי מַה־שְּׂמַנֵּעַ מִמְּנִי עַד אֲזֵי לְהַגִּיד לִי כָל־רָצוֹנִי, הִיָּה סִבַּת זְמַן קָצוּב, וְאֲזֵי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִשְׁלַם הַזְּמַן, וְשִׂמְחָה־יֹסֵם הֵהוּא וְאֵילָךְ

לֹא יִסְתִּיר מִמֶּנִּי כָּל־אֲשֶׁר אֶשְׁאַל מִמֶּנּוּ. וְכֵן עָשָׂה מֵאֲזֶ
וְהִלָּאָה.

לב) כָּתַב עוֹד שָׁם (בִּדְרָךְ נ"ג עמוד ב'); פַּעַם אַחַת הֵייתִי יוֹשֵׁב
לִפְנֵי מוֹרֵי ז"ל אַחֲרֵי סְעוּדַת הַמִּנְחָה שֶׁל שַׁבָּת, וְהֵייתִי
מִפְצִיר בּוֹ שְׂיִבְאֵר לִי בְּעֵנִין הַשְּׁגָתִי וּבְעֵנִין שֶׁרֶשׁ נַפְשִׁי,
וּבִתְנוּף הַדְּבָרִים אֲמַר לִי פֶסוּק זֶה (מִשְׁלִי ג, לד); "אִם לִלְצִים
הוּא יִלְיֵן, וְלַעֲנוּיִם יִתֵּן חֵן". וְהַפְצַרְתִּי בּוֹ שְׂיִבְאֵרְהוּ לִי.
וְהַשִּׁיב לִי; כִּי הִנֵּה רָאשֵׁי תִבּוֹת פֶּסוּק זֶה הוּא; אֵלִיהוּ חֵי.
וְהַעֲנִין הוּא מֵה־שְּׁפָתוֹב בְּרַעֲיָא מְהִימָנָא (וְזוֹהַר ח"ג כז ע"ב), כִּי
מֹשֶׁה רַבֵּן שֶׁל כָּל־יִשְׂרָאֵל, וְהַמְתַּרְגְּמָן שֶׁלּוֹ הוּא אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן עָלָיו הַשְּׁלוֹם, כִּמּוֹ שֶׁאֲמַר הַכְּתוּב (שְׁמוֹת ד, טז); "וְהָיָה
הוּא יְהִיָּה לְךָ לִפָּה". לִפִּי שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה כְּבַד־פָּה וּכְבַד־לָשׁוֹן.
וְלַעֲתִיד לָבֵא, בְּדוּרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, יָבֹא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם בְּגִלְגּוֹל וּלְלַמֵּד תּוֹרָה לְכָל־יִשְׂרָאֵל, וְגַם יְהִיָּה הוּא
עַרְל שְׁפָתַיִם, וְהַמְתַּרְגְּמָן שֶׁלּוֹ יְהִיָּה אֵלִיהוּ הַנְּבִיא זְכוּר
לְטוֹב, שֶׁהוּא חֵי וְקִיָּם, וְהוּא פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן, אָחִיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם. וְזֶה שֶׁאֲמַר
הַכְּתוּב; "אִם לִלְצִים הוּא יִלְיֵן, וְלַעֲנוּיִם יִתֵּן חֵן". רוֹצֵה
לֹאמַר, "אִם לִלְצִים" — כִּי כְּשִׁינְיָטְרֹךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם מִלִּיץ וּמְתַרְגְּמָן, הִנֵּה אֵלִיהוּ זְכוּר לְטוֹב, שֶׁהוּא חֵי,
יִלְיֵן וְיְהִיָּה מְתַרְגְּמָן שֶׁלּוֹ. וְלֹא רָצָה לְבָאֵר לִי יוֹתֵר אֵיךְ
לְקַשֵּׁר עֵנִין זֶה עִם הַנּוֹפֹת הָרִאשׁוֹן שֶׁהֵינּוּ מִתּוֹכָהֶם יַחַד.

אמר הכותב; הנה ראיתי נכון להעתיק כאן מה שמצאתי כתוב, דבר השייך לזה בספר "אור שבעת

הימים" (בהיכל הרביעי בהיכל הנצח בהגהות אות ע"ד) וזה לשונו; אפשר שרמז לו בזה, כמו שמשה רבנו עליו השלום כאשר יבוא ללמד תורה לכל ישראל, יהיה אליהו ז"ל מתורגמן שלו, כן רבינו האר"י זיע"א כאשר בא עתה ללמד סודות התורה, אז רבינו מהרח"ו זלה"ה מתורגמן שלו, כי ידוע שהחברים לא היו יכולים ללמוד ממנו כי אם על-ידי רבינו מהרח"ו זלה"ה. ואפשר שזו היא הסיבה שכן צריך להיות מן השמים. וזהו "לענוים" — הם משה רבינו עליו השלום ורבינו האר"י זיע"א, "יתן חן" — רמוז בתיבת "חן" אליהו וחיים, כי אליהו עם כולל האותיות והמילה עולה בגימטריא חן. גם אותיות חיים בלי יו"ד שניה שהיא כפולה עולה בגימטריא חן. ונמצא שנרמזים שניהם בזה. וקארי לתרווייהו "ענוים", כי גם רבינו האר"י ז"ל לא היה מקבל לגלות על מעלתו כלל, ומה דקמן, כי לרוב ענוותנותו לא קיבל לפרש הדברים האלו איך מקושר ענין זה עם הויכוח הראשון.

גם נרמז ענין קישור משה רבינו עליו השלום ואליהו זכור לטוב במה שכתוב "אם ללצים הוא יליץ", מלבד בראשי תיבות שאמר רבינו זלה"ה, הנה גם "הוא" ואותיות ראשונות של "יליץ" המה אותיות של אליהו. ובאומרו "לענוים יתן חן", רמוז בזה התקשרות רבינו האר"י ורבינו מהרח"ו זיע"א, והוא, כי תיבות "ולענוים יתן חן" המה אותיות "ולענו חיים נתן", כלומר, "לענו" — הוא רבינו האר"י זיע"א, "חיים נתן" — שנתן לו הקב"ה את רבינו

חיים ויטאל ז"ל להיות מתורגמן שלו, ללמוד מפיו תורה וללמדה לישראל, וכאשר היה. וידוע שרבינו האר"י זיע"א היה ענו מאוד, ולכן קרי ליה "ענו". גם היה ניצוץ משה רבינו עליו השלום שקראו הקדוש ברוך-הוא "ענו". גם יצחק במספר קטן עולה ענו במספר קטן עם הכולל, גם אותיות ענו גימטריא יוסף שהוא היסוד. וידוע שרבינו האר"י זיע"א הוא היסוד של בחינת זווג שלישי של יעקב ולאה של אחר חצות, כנודע. וזהו "ולענו חיים נתן", והבן. עד כאן לשונו, עיין שם.

גם אעתיק עוד דברים השייכים לכבוד רבינו האר"י זיע"א מספר "אור שבעת הימים" הנזכר (בהגהות אות ע"ג) וזה לשונו; הנה ידוע הוא שרבינו האר"י זיע"א הוא יסוד דזווג יעקב ולאה אחר חצות לילה, שהוא אחד מחמשת בחינות זווגים עליונים. ובין תבין בבחינת יעקב מהיכן היה, ותמצא שגם רבינו האר"י זיע"א יש לו שייכות עם משה רבינו עליו השלום, על דרך שכתב רבינו זלה"ה כאן.

והנה ראיתי הדבר מפורש יוצא מפי רבינו מהרח"ו זלה"ה בהקדמתו כתיבת-יד, שכתב וזה לשונו; ועל דרך זה אל תפלא ממה שנספר בסוף הקדמה זאת מענין החכם הקדוש הנגלה אלינו בזמננו ובדורנו זה, ולא אוכל לפרש, ואם תרצה תבין מה שכתוב בספר התיקונים על "דור הולך ודור בא" דא משה רעיא מהימנא וכו', ואתפשטותיה הוא בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחכם וכו'. והדברים סתומים וחתומים. עיין שם. הרי מפורש יוצא מדבריו שהיה לרבינו האר"י זיע"א שייכות במשה רבינו עליו השלום, ויש בו

מאותם ניצוצות יקרות שלו המתגלגלות בכל דור ודור, כדי לתקן העולם עד ביאת המשיח במהרה בימינו אמן. ולכן רבינו האר"י זיע"א תיקן העולם בדורו, ורבים השיב מעוון, וזכה וזיכה את הרבים. ולכן תמצא שרבינו האר"י זיע"א ישב במצרים ומשם התחיל להשיג, דוגמת משה רבינו עליו השלום שהיה במצרים תחילה קודם שקיבל התורה. גם רבינו זיע"א אחר שישב במצרים חזר לארץ ישראל לדור בעיר הקודש צפת תובב"א, כדי ללמד חכמתו לרבינו מהרח"ו זלה"ה, יען כי היה שייכות לרבינו מהרח"ו ז"ל עם משה רבינו עליו השלום, וכמו שכתוב ב"שער הגלגולים" (הקדמה לח), וזה לשונו; גם אמר לי ביום ההוא, כי נפשי יש לה שייכות ואחיזה בנפשו של משה רבינו עליו השלום, כי כל כללות הנשמות נכללו בו, ובפרט נשמות הצדיקים, ויש לי חלק בבחינת נפשי דוקא ממנו. עד כאן לשונו, עיין שם. ולכן לפי זה שפיר מובן הטעם מה שמסר לו רבינו זיע"א את חכמתו, ולא היה מכסה ממנו דבר ששואל ממנו, ורצה שתתגלה חכמה זו על-ידי רבינו מהרח"ו ז"ל. גם לכן תמצא טעם מספיק מה שמסר עצמו למיתה בעבור תיקון רבינו מהרח"ו זלה"ה, כדי ללמדו חכמה זו, כי הוא היה שייך לו, ועשה כמו משה רבינו עליו השלום שמסר נפשו כדי לתקן דורו.

גם לכן תמצא שלמד רבינו האר"י זיע"א חכמתו מאליהו הנביא זיע"א, שהיה רבו ולימדו תורה הרבה, והוא כי ידוע מה שכתוב ב"ליקוטי תורה" הגדול בפסוק (דברים ג, כו); "ויתעבר ה' בי למענכם", הכוונה, שאני בא בעיבור בכל דור למענכם לתקן אתכם. "ויאמר ה' אלי רב לך" וגו', כי

(לג) כָּתַב עוֹד שָׁם (בְּדף ס"ב עמוד ב'), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; פַּעַם אַחַת
 אָמַרְתִּי לוֹ, כִּי אֵין אֲנִי פְתִי לְהֶאֱמִין בְּעַצְמִי שְׁלֹא
 מַצָּאתָ בְּכָל־הַדּוֹר הַזֶּה רָאוּי לְלַמֵּד חֻכְמָה זוֹ אֶלָּא אֲנִי
 לְבַדִּי, וְכִי אֵין אֲנִי מִפִּיר עַצְמִי וְאֶת־מַעֲשִׂי? כִּי יֵשׁ גְּדוּלִים
 וְצַדִּיקִים וְבַעֲלֵי מַעֲשֵׂה יוֹתֵר מִמֶּנִּי בַּדּוֹר הַזֶּה, וּמַה־לִּי אִם
 תִּשְׁבַּחְנִי, וְאֲנִי יוֹדַע שְׂאִינִי רָאוּי? וְהִנֵּה מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי יוֹסֵף
 קָאֵרוּ ז"ל וְהָרַב"ז ז"ל רַבְּבִי, וּמוֹרֵי הָרַב מֹשֶׁה אֶלְשִׁיךְ
 וְחֻכְמָם רַבִּי אַבְרָהָם הַלֵּוִי וְהָרִי"ג (וכְנֻרָא הַכוּוּנָה לְרַבִּי יַעֲקֹב גּוֹיִזוּ "בַּעַל
 הַנְּסִים") וְהָרֵא"ז (ואֵלֵי הַכוּוּנָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֲזַכְרִי בַּעַל סֵפֶר "חֲרָדִים") זְכָרוֹנָם
 לְבִרְכָּה וְכו'. אַזְ אָמַר לִי; וְכִי מַה־קְרוֹב הָיָה לָךְ עָמִי מַעֲוֹלָם
 וּמַה־הִנָּאָה יֵשׁ לִי מִמֶּךָ? וְאֶדְרַבָּה, אֵתָּה צַעִיר וְקַטָּן

שְׁבָכְלָם, וְלֹא הָיָה לִי לְקָרְבָךְ אֱלֹא לְאֵלוֹ שֶׁהֵם גְּדוּלֵי
הַדּוֹר, וְהָיָה לִי בָּזָה בְּבוֹד גְּדוֹל. זֶה יוֹרָה כִּי לֹא בְּחֶרְתִּי בְּךָ
עַל חֲנֻם, אֱלֹא לְגִדֹּל מַעֲלַתְךָ עַל כָּלָם. וְהִנֵּה, אֵל תַּחֲשֹׁב
בְּלִבְךָ כִּי מַעֲלַת בְּנֵי־אָדָם הִיא כְּפִי דַעַת הַבְּרִיּוֹת, וְאֵלוֹ
יִדְעַת כִּמָּה מוֹמִין נִסְתָּרִים יֵשׁ בְּבְנֵי־אָדָם, הֵייתָ תָמָה. אֱלֹא
שְׂאִינִי רוּצָה לְגָלוֹת סִתְרֵי בְנֵי־אָדָם, וְהוּא יוֹדֵעַ כִּי כִּבְר
בְּחֶנְתִּי וְשִׁקְלֹתִי כָלָם בְּכַף מֵאֻזְנִים וְלֹא מִצְאֹתִי כְּלִי יוֹד וְנִקְי
וְרֹאוּי כְּמוֹךָ, וְדִי לְךָ בָּזָה, כִּי אֵין לִי רְשׁוֹת לְדַבֵּר בְּפִרוּשׁ
כְּלֵי־הַדְּבָרִים, וְעַל זֶה נֹאמֵר [שְׁמוּאֵל־א טו, ז]; "כִּי הָאָדָם יִרְאֶה
לְעֵינָיו, וְהוּא יִרְאֶה לְלִבּוֹ". וְלִכֵּן, חֲזַק וַיֵּאמֶן לִבְךָ וּשְׁמַח
בְּחֶלֶק נִפְשְׁךָ וּבְמַעֲלַתְהָ, וְדִי בָּזָה.

גם סִפְרָה לִי מֵרַת רַחֵל, מְנָשִׁים בְּאֵהָל תִּבְרָךְ, אִשְׁתְּ הָרֶב
יְהוּדָה אֲבִלְדִין יִצְחָק, כִּי בְּשִׁהְיָה מוֹרִי הָרֶב מֹשֶׁה אֶלְשִׁיךְ
ז"ל לֹמֵד בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ שְׁבַחְצֹר שְׁלֹה, רָאִתָּהּ יוֹשֵׁב
וְעֹצֵב, וְתִשְׁאַלְהוּ; עַל מָה אֶתָּה נִעְצָב? וַיֹּאמֶר לָהּ; וְכִי לֹא
אֶצְטַעַר עַל רַבֵּי חַיִּים וְיִטְאָל, שֶׁהוּא תַלְמִידִי, וְעַתָּה אֵינוֹ
רוּצָה לְלַמְּדֵנִי בְּתַלְמִיד בְּעֵנִין חֲכָמַת הַקְּבָלָה? וַתֹּאמֶר לוֹ;
וְכִי הוּא גְדוֹל מִמֶּךָ בְּחֲכָמָה זֹאת? וַיִּסְפֹּר לָהּ אֵיךְ בַּחַיִּי מוֹרִי
הָאֲשֶׁכְּנִי ז"ל הֵלֶךְ יוֹם אֶחָד לִפְנֵי וַיִּבֶךְ וַיִּתְחַנֵּן לוֹ
שְׁלִמְדָהּ חֲכָמָה הַזֹּאת הוּא בְּעֶצְמוֹ שְׁלֹא עַל־יְדֵי זִוְלָתוֹ,
וַיִּשְׁיבָהּ כִּי הוּא לֹא בָא בְּעוֹלָם־הַזֶּה אֱלֹא לְלַמְּדֵנִי לִי
לְבִדִּי, כִּי אֵי אֶפְשָׁר שֶׁתִּתְגַּלֶּה חֲכָמָה זוֹ כִּי אִם עַל־יְדֵי. וְלֹא
עוֹד, אֱלֹא כִּי לוֹלִי שְׂאֵמְרוֹ חֲכָמֵינוּ ז"ל כִּי בְּכָל אָדָם

מִתְקַנָּא חוץ מִבְּנוּ וְתַלְמִידוֹ — הֵייתִי אֲנִי מִתְקַנָּא בּוֹ לְרַב
מַעֲלַת נִשְׁמָתוֹ וְלִמָּה־שְׁעָתִיד לְהַשִּׁיג דְּבַר שְׂאִין לוֹ שְׁעוֹר.
גַּם בְּנוֹ הָרַב חֵיִים אֱלֹשִׁיךְ סֵפֶר לִי בֶּן מִשָּׁם אָבִיו מוֹרֵי הָרַב
מֹשֶׁה אֱלֹשִׁיךְ ז"ל. גַּם מוֹרֵי הָאֲשַׁכְנָזִי סֵפֶר לִי דְּבָרִים פִּיּוּצָא
בְּאֵלוֹ שְׁעֵבְרוּ בֵּינוּ לְבֵין הָרַב שְׁלֹמֹה סָאגִים ז"ל, שְׁהִיָּה
מִתְקַנָּא בּוֹ וְלֹא הִיָּה רוּצָה לְלַמֵּד חֻכְמָה זו עִמִּי אֱלֹא עִמּוֹ,
וְלֹא רָצָה מוֹרֵי זֹלֶה"ה לְלַמְדּוֹ, וְאָמַר לוֹ; אִם רָצוֹנְךָ לְלַמֵּד,
תִּלְמַד עִם הָרַב חֵיִים. וְאִם אֵינְךָ רוּצָה לְלַמֵּד עִמּוֹ, לֹא
תִלְמַד כָּל־יְמֶיךָ חֻכְמָה זו.

לד) כְּתוּב עוֹד שָׁם (בְּדָף ס"ג עמוד א'), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; בְּתַמּוּז שְׁנַת
הַשְּׁל"א אֶמְרָתִי לְמוֹרֵי זֹלֶה"ה שִׁילְמַדְנִי יַחּוּד אֶחָד
כְּדִי לְהַשִּׁיג הַשְּׂגָה, וְאָמַר לִי; לֹא תוּכַל לְהַבִּין עֲדִין.
וְהַפְּצָרְתִּי בּוֹ, וַיִּתֶּן־לִי יַחּוּד קָצֵר, וּבִחְצֵי הַלֵּילָה קִמַּמְתִּי
וַיַּחְדְּתִי, וְאַרְגִּישׁ זַעֲזוּעַ בְּגוֹפִי וְרֹאשִׁי כְּבִדָּה עָלַי, וְהִתְחִיל
דַּעֲתִי לְהִשְׁתַּטּוֹת, וְנִעַקַם פִּי לְצַד אֶחָד, וַיַּחְדְּלֵתִי מִלִּיחַד
עוֹד. וּבִבְקָר אָמַר לִי מוֹרֵי ז"ל; יְהִלֵּא אֶמְרָתִי לָךְ כִּי יִקְרָךְ
כְּבֶן־זוּמָא, וְלֹאִי שְׂאֵתָה רַבִּי עֲקִיבָה, לֹא הִיָּה לָךְ רְפוּאָה.
אֲזַנְגַע עַל שְׁפָתִי בְּכוּנָה יְדוּעָה לוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּכָל־בִּקְרָה,
וְנִתְרַפְּאֵתִי. וּבְעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלֹל אָמַר לִי, כְּבֹר אֶתָּה
רָאוּי. וּשְׁלַחְנִי לְמַעֲרַת אַבְיִי, כַּנִּזְכָּר לַעֲלִיל.

בשנת הַשְּׁל"ב יֵצְאֵנוּ אֶל הַשָּׂדֶה, וְעֵבְרָנוּ עַל קֶבֶר גִּזִּי
אֶחָד קִדְמוֹן יוֹתֵר מֵאֶלֶף שָׁנִים, וְרָאָה נִפְשׁוֹ עַל
צִיּוֹנוֹ, וּבִקֵּשׁ לְהִמִּיתֵנִי וּלְהַזִּיקֵנִי, וְהָיוּ מַלְאָכִים רַבִּים

וְנִשְׁמוֹת צְדִיקִים שְׁלֹא יִשְׁעֲרוּ מִימִינִי וּמִשְׁמָאלִי וְלֹא יָכֹל
 לִי. וַיִּצְנֵנִי מוֹרֵי ז'ל שֶׁבַחְזֶרְתִּי לֹא אֲחֹזֵר בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה עוֹד.
 וְאַחֲר־כֵּךְ הִלֵּךְ עִמִּי נֶפֶשׁ הַגּוֹי רְחוּקָה מִמֶּנִּי, וְשֵׁם בִּשְׁדָּה
 נִתְּפַעַסְתִּי עִם הָרֵב יְהוּדָה מִשְׁעָן, וַתַּחֲלֵל נֶפֶשׁ הַגּוֹי לְהִתְחַבֵּר
 בִּי וַתַּחֲטִיאֵנִי עוֹד, וְלֹא רָצִיתִי לִשְׁמַע דְּרִשְׁת מוֹרֵי ז'ל,
 וְהִתְחִיל לִבְבוֹת וַיֹּאמֶר; הִנֵּה כָּל־נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים
 וְהַמְּלָאכִים הֵלְכוּ לָהֶם עַל־יְדֵי הַפֶּעַס, וּלְפִיכֵךְ שָׁלַט בּוֹ
 הַנֶּפֶשׁ הַהִיא, וּמָה אַעֲשֶׂה? וְהִלּוּאִי שְׂיִזְקוּהוּ וַיִּנְיחוּהוּ חֵי, בִּי
 אוֹכֵל לְרַפְּאוֹתָיו, אֲבָל יֵרָא אֲנִי פֶן יִמִּיתוּהוּ, וְלֹא יִתְקַים כָּל־
 מַה־שָּׂאֲנִי חוֹשֵׁב שִׁיתְקַן הָעוֹלָם עַל יְדוֹ, כְּנוֹדַע לִי, וְאֲנִי
 יָכוֹל לְהִגִּיד. וְכִי לָרִיק יִגְעָתִי וְנִחָרֵב הָעוֹלָם? וְלֹא אֲכַל
 כָּל־הַלֵּילָה מְרֵב צִעְרוֹ וְדֹאגָתוֹ. וְהִלְכָתִי וְחִזְרָתִי בַּדֶּרֶךְ
 הַהוּא לְבִדִּי, וּכְשֶׁהִגַּעְתִּי עַל קִבְרוֹ, רוּחַ נִשְׁאָתָנִי מִמֶּשׁ,
 וְרֵאִיתִי עֲצָמֵי רֵץ בְּאוֹרֵי גְבוּהָ עֲשָׂרִים קוֹמָה מֵעַל־גְּבִי
 הַקֶּרְקַע, עַד שֶׁהִגַּעְתִּי לַמְּדִינָה בָּעֵת צֵאת הַכּוֹכָבִים.
 וְהִנֵּיחוּנִי שָׁם, וְהִלְכָתִי לִישׁוֹן בְּרִיא עַד אוֹר הַבֶּקֶר, וְרָצִיתִי
 לָקוּם, וְהָיוּ אֲבָרֵי נַחֲלָשִׁים אֶחָד בְּאַחָד, וְהִרְגִּישׁוּ בִּי,
 וְהוֹלִיכוּנִי עַד פֶּתַח מוֹרֵי ז'ל לֵאמֹר לֵאמֹר. וּבִהֲגַעְתִּי שֵׁם לֹא
 נִזְתָּרָה בִּי נִשְׁמָה כָּלֵל בְּעֵין יוֹנָה, וְהִשְׁפִּיבֵנִי מוֹרֵי ז'ל עַל
 מִשְׁתּוֹ וְסָגַר הַדֶּלֶת וְהִתְפַּלֵּל, וְאַחֲרֵי כֵךְ נִכְנַס לְאוֹתוֹ בֵּית
 הוּא לְבַד, וְהָיָה הוֹלֵךְ בְּבֵית וְחוֹזֵר עַל הַמַּטָּה וְגוֹהֵר עָלֶיהָ בָּה.
 וְכֹה עָשָׂה עַד חֲצֵי הַיּוֹם, שֶׁהֵייתִי מֵת לְגִמְרִי. וּבַחֲצֵי הַיּוֹם
 רָאִיתִי בְּעֲצָמֵי בִי חִזְרָה בִּי נִשְׁמָתִי מֵעַט, עַד שֶׁפָּתַחְתִּי עֵינֵי

וְקָמְתִי וּבִרְכָתִי בִּרְפֹת "מַחִיָּה הַמֵּתִים". וְכָל־זֶה אִמַּת וַיֵּצִיב

בְּלִי שׁוּם סֶפֶק.

לה) המורס מן הפתוב ב"שער הגלגולים" (דף ס"ח) בקצור נמרץ הוא, כי כל-היסודות נרמזים ביוסף. והנה חמשה מיני זווגים יש למעלה, וזווג השלישי פפי סדר מעלת הזווגים הוא זווג יעקב עם לאה אחר חצות לילה, והיסוד של בחינה זו הוא מורנו ורבנו רבי יצחק לוריא אשכנזי זיע"א, והתלמידים שלו הם האורות אשר ממנו יצאו, ובאו ונתקנו, ועליהם נרמזו בנבואת ישעיה הנביא בפסוק וישעיה בא, יא"ב; "משא דומה אלי קרא משעיר, שמר מה-מלילה שמר מה-מליל. אמר שמר אתא בקר וגם לילה, אם תבעיון בעיו שבו אתיו".

לו) פתב רבנו חיים ויטאל בספר "פרי עץ חיים" (דף נ"ג), וזה לשונו; בברכת "תשכן" במלת "פסא דוד" הזהיר לנו מורי זלה"ה מאד ביום אחד שהלכנו בו על ציון שמעיה ואבטליון, והכפיל לנו לאמר, שגזר בבל-תפלה לבון במלת "דוד עבדך" שיחיה משיח בן-יוסף ולא ימות, והוא נקרא "פסא דוד עבדך", וכמו שכתוב ברע"א מהימנא, שעתידי משיח בן-יוסף למות, ולא הבננו את-דבריו. והשם יודע נסתרות. וסופו מוכיח על תחלתו — שמת מורי החסיד זלה"ה, בעונותינו הרבים.

אמר הכותב; מה שנראה מכאן שהיה מורנו ורבינו זיע"א משיח בן יוסף, יתבאר דבר זה ויובן שפיר

על-פי ההקדמה שכתב רבינו מהרח"ו זלה"ה ב"שער הגלגולים" (בדף ס"ח), והמורם מן האמור שם בקיצור נמרץ; כי כל היסודות נרמזים ביוסף, והנה חמשה זווגים יש למעלה, וזווג השלישי כפי סדר מעלת הזווגים הוא זווג יעקב עם לאה אחר חצות לילה, והיסוד של בחינה זו הוא מורנו ורבינו יצחק לוריא אשכנזי הצדיק החסיד והקדוש זיע"א, והתלמידים שלו הם האורות אשר ממנו יצאו ובאו ונתקנו. ועליהם נרמז בנבואת ישעיה הנביא (ישעיה כא, יא"ב); "אלי קורא משעיר, שומר מה מלילה שומר מה מליל. אמר שומר אתא בקר וגם לילה, אם תבעיון בעיו שובו אתיו". עיין שם בדברים יקרים אלו באורך וברוחב ויאירו עיניך. ומי שחננו השם יתברך בינה בחכמה זו ילמוד בזה הלילה ב"שער הגלגולים" הנזכר (מדף ס"ז עד דף ע' ע"א). [ונדפס לקמן בסוף הספר]

והנה, הרב מורנו הרב נתן שפירא ז"ל כתב בהגהת "פרי עץ חיים" הנזכר [שער העמידה פרק ט], בפסוק [ותהלים כא, ה]; "חיים שאל ממך נתת לו" — רוצה לומר, שהמלך המשיח התפלל לפניך שלא ימות על-ידי ארמילוס הרשע, ושמעת תפילתו ו"נתת לו אורך ימים", רוצה לומר נתת אריכות הגלות, שלא יבא במהרה כדי שיוכל לבא בגלגול, כמו שכתוב בתיקונים, שבכל דור ודור בא משיח בן יוסף בגלגול, אם יש צדיקים בדור ההוא שיכלו להגין עליו שלא ימות, ומאחר שלא נמצא מי שיגין עליו מוכרח הוא בעצמו למות, ועל-ידי עונש המיתות שסובל בכל דור ודור הוא מכפר עליו שלא ימות על-ידי אותו הרשע ארמילוס ימח שמו, אלא שבכל פעם הוא מת על-ידי הקדוש ברוך-הוא

וְהַמְשָׁכִיל בְּעֶצְמוֹ עַל-יְדֵי נְשִׁיקָה, כְּנוּדָע. עַד כֵּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְהַמְשָׁכִיל

בְּאִיזָה פְּרִטִּים שֶׁהֶעֱתִקְנוּ פֹה, יִבִּין שְׂכוֹלִם מוֹרִים וְנוֹטִים זֶה עַל זֶה בְּעֵנִין אֶחָד, וְהַמְשָׁכִיל בְּלִבָּבוֹ יִבִּין.

לז) פָּתַב בְּ"שֵׁעַר הַגְּלוּלִים" (דף נ"ט עמוד א') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; וְעֵתָה אֶכְתֹּב מֵה-שֶׁהִגִּיד לִי מוֹרֵי ז"ל שֶׁבָּעָה יָמִים קָדָם שֶׁנִּפְטָר לַחֲיֵי עוֹלָם-הַבָּא. וְדַע, כִּי מִן הַשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁדִּבֶּר עִמִּי, אָמַר לִי שֶׁאֲזַהֵר מְאֹד מְאֹד שְׁלֹא אֶגְלֶה עֲנִינוֹ שֶׁל הַשָּׁגָתוֹ וִידִיעָתוֹ לְבְנֵי-אָדָם, שֶׁהוּא לֹא בָא — רַק לְתַקֵּן אוֹתִי בְּלִבִּי, וְאַחֲרֵכָּךְ עַל-יְדֵי יִתְקֵנוּ אֲחֵרִים. וְהִתְרַה בִּי, שֶׁאִם אֶגְלֶה עֲנִינוֹ, שִׁימָשֹׁךְ נֹזֵק גָּדוֹל לוֹ וְלִי וּלְכָל-הָעוֹלָם כָּלּוֹ. וְנִתְגַּלְּגְלוּ הַדְּבָרִים שֶׁמּוֹרֵי הָרֶב מֹשֶׁה אֱלֹשִׁיךְ נִרְ"ו יָדַע הַדְּבָרִים, וְגִזַּר עָלַי שֶׁאֶגִּיד לוֹ הָעֲנָן, וּמִכַּח גִּזְרָתוֹ הִכְרַחְתִּי לְגִלּוֹת לוֹ, וְאֲזִי מִשֶּׁם וְאֵילֶךְ נִתְרַבּוּ הַנִּכְנָסִים בְּבֵית מוֹרֵי ז"ל, וְאֲנִי הֵייתִי חוֹשֵׁב שֶׁעֲשִׂיתִי מִצְוָה גְּדוֹלָה — לְזַכּוֹת כָּל-אוֹתָם שֶׁהָיוּ חוֹזְרִים בְּתִשּׁוּבָה. וּפְעָמִים רַבּוֹת הָיָה מוֹרֵי ז"ל מוֹכִיחַ אוֹתִי עַל זֶה, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ פְּנָאִי לְלַמֵּד עִמִּי מִרֵּב הַנִּכְנָסִים, וְהָיָה אוֹמֵר לִי; "הֲלֹא אַתָּה גִרְמַתָּ כָּל-זֶה שִׁיבְנָסוּ כָּל-יֵאלוּ, וְאַף-עַל-פִּי שֶׁנִּמְשָׁךְ לִי נֹזֵק מֵעֲנָן זֶה, אֵינִי יָכוֹל לְדַחוֹתָם". וּבְהִמָּשֹׁךְ הַיָּמִים רָצָה לְשַׁלַּח אֶת-כָּל־מַעְלָיו, וְלֹא רָצוּ לִילֶךְ, וְהִפְצִירוּ בּוֹ דְּבָרִים שֶׁל גִּזְמָא, עַד שֶׁאָמַר לָהֶם; "אַתֶּם רוֹצִים לְגַרֵּם לִי נֹזֵק, שֶׁאֲחִזֹּר לְבַחֲיִנַת עֲבוּר בְּעִבוּרָכֶם?" וְהֵם הָיוּ אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים, וְהִפְצִירוּ מְאֹד וְלֹא יָכֹל לָהֶם.

וְלֹא עָבְרוּ בְּמִשְׁלַשׁ חֳדָשִׁים, עַד שִׁיוּם אֶחָד לְקַחְנִי בַּסֶּתֶר
 וְאָמַר לִי; "בְּכָר יָדַעְתָּ בְּמָה הִתְרִיתִי בָךְ עַל הַדָּבָר
 הַזֶּה, וּבְמָה נִזְק נִמְשָׁךְ לָךְ מִזֶּה, שְׂאֵלְמָלָא בָךְ, הֵייתִי מַעֲלָה
 אוֹתְךָ לְמַעֲלָה מִגְלָגֶל עֲרֻבוֹת. וְהִנֵּה, עָתָה דַּע לָךְ כִּי נִמְשָׁךְ
 לִי נִזְק גָּדוֹל מִגְלוֹי סוּדוֹת אֵלּוּ לָהֶם, כִּי הֵם עֲדִין בְּלִיתִי
 מִתְקַנִּים לָזֶה, וְאֲנִי מִכָּרַח לְהִגִּיד לָךְ כֹּל-אֲשֶׁר תִּשְׁאֵל
 מִמֶּנִּי, כִּמוֹ שְׂאֵמַרְתִּי לָךְ פְּעָמִים רַבּוֹת, וּבַעֲבוּרְךָ שׁוֹמְעִים
 הֵם, וְאֵינֶם כּוֹדְאִים עֲדִין לְשִׁמְעָם, וַיֵּשׁ לִי נִזְק גָּדוֹל מִזֶּה. לָכֵן
 שָׁמַע נָא עֲצָתִי וְאֵל תִּשְׁאֵל לִי בַּפְּנִיָּהם דָּבָר וְהִנִּיחָה לִּי,
 וַיִּפְרְדּוּ כֻלָּם מֵעָלַי, וְתִשְׁאַר אֶתָּה לְבַדְּךָ וְאַעֲלָה אוֹתְךָ
 לְמַעֲלָה מִגְלָגֶל עֲרֻבוֹת". וְלֹא שָׁמַעְתִּי וְלֹא רָצִיתִי לְשִׁמְעַ
 בְּקוֹלוֹ, בְּאָמַר לוֹ שְׂלֵא יְהִיָּה נַחֲשָׁב לִי עוֹן בָּזָה לְדַחוֹת
 כָּל-תְּשׁוּבַת הָאֲנָשִׁים הֵהֶם בַּעֲבוּר תּוֹעֲלִיתִי. וְאָמַר לִי; "וְכִי
 אֵין אֲנִי יוֹדֵעַ אִם הוּא עוֹן אִם לֹא?" סוֹף דָּבָר לֹא רָצִיתִי
 לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בָּזָה. וּכְשָׁמַעוּ אֶת-תְּשׁוּבָתִי, הִתְחִיל לְבָאֵר
 לִי קֶצֶת עֲנִינֵי נַפְשִׁי, כִּמוֹ שְׂאֵכְתֹּב עָתָה בַּעֲזֶרְתָּ ה'. וְחָשַׁב
 בָּזָה אוֹלֵי אֶתְפֹּתָה לְדַבְּרִי בְּשִׁמְעֵי מַעֲלַת נַפְשִׁי וְאַתְרָצָה
 לְהוֹעִיל לִי לְבָדִי. וְעַם כָּל-זֶה לֹא רָצִיתִי.

וְאַזְ נִתְעַכְּבְנוּ יַחַד כָּל-הַיּוֹם הַהוּא עַד שִׁקִּיעַת הַחֲמָה וְלֹא
 יָכַל לִי, וְאָמַר לִי; "דַּע כִּי אֵין עוֹד זְמַן אֶלָּא הַיּוֹם הַזֶּה
 בְּלִבְדָּה, וְאִם לֹא תוֹדָה לְדַבְּרִי — אֵין עוֹד תְּקוּן אֶל הַנִּזְק
 הַנִּמְשָׁךְ לִי וְלָךְ וּלְכָל-הָעוֹלָם עַל יְדֵי גְלוֹי הַסּוּדוֹת הָאֵלּוּ
 לָהֶם, שֶׁעֲדִין אֵין רְשׁוּת מְלַמְעָלָה בְּדָבָר הַזֶּה". וְאֲנִי,

וְלֹא אֶלְמֹד, וְלֹא יֹאמְרוּ בְּשָׁמַיִם שֶׁבְּשָׁבִיל תּוֹעֲלֹתֶי לֹא

חֲשַׁשְׁתִּי אֶל־תּוֹעֲלֹת כָּל־הַצְּדִיקִים הָאֵלּוּ הַנִּכְנָסִים לְלִמּוֹד".
וּבִפְרָט כִּי לֹא חֲשַׁבְתִּי וְלֹא שִׁעַרְתִּי בִדְעָתִי מֵה־שִּׁהְיָה,
בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים. וְאַחֵר שְׁלֹשָׁה יָמִים הָכָה בַּמַּגָּפָה,
בְּר־מִנּוּ, יוֹם עָרַב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרִשְׁתַּת מִשּׁוֹת וּמִסְעִי, יוֹם
רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָב שְׁנַת הַשְּׁל"ב לִיצִיָּה, וּבַיּוֹם שְׁלִישִׁי בְּשַׁבַּת
חֲמִשָּׁה בָּאָב נִפְטָר לַחֲיֵי הָעוֹלָם־הַבָּא, וַחֲיִים לְרַבָּנָן שָׁבַק,
זְכוֹ לַחֲיֵי עוֹלָם־הַבָּא.

עוֹד שָׁם (בְּדֶף ע"א ע"א) כְּתַב, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ; סִפֵּר לִי הָרַב יִצְחָק
הַכֹּהֵן ז"ל, כִּי בָּעֵת פְּטִירַת מוֹרֵי ז"ל כְּשִׁינְצָאֲתִי
מֵאֲצִלוֹ, נִכְנַס הוּא אֲצִלּוֹ, וַיִּבְכֶּה לִפְנֵי וַיֹּאמֶר; וְכִי זֶה
הַתְּקוּהָ שֶׁהֵינּוּ כָלֵנוּ מֵתָאִוִּים בַּחֲיִיד לְרֹאוֹת טוֹבָה וְתוֹרָה
וַחֲכָמָה גְּדוֹלָה בְּעוֹלָם? וַיִּשְׁיבֵהוּ; "אֵלּוּ מֵצֵאתִי אֶפְלוּ אֶחָד
בְּלִבִּד צְדִיק גָּמוּר מֵתָקֵן בָּכֶם, לֹא סִלְקוּנִי מֵהָעוֹלָם־הַזֶּה
קֹדֶם זְמַנִּי". וְעוֹדֵנוּ מַדְבֵּר עִמּוֹ, שָׁאַל עָלַי וַאֲמַר; "הֵיכֵן הָלַךְ
חַיִּים? וְכִי בְּשַׁעָה בָּזֹאת הָלַךְ מֵאֲצִלְיָו?" וַיִּצְטַעַר מְאֹד. וַהֲבִין
מִדְּבָרָיו כִּי הִיָּה בְּרָצוֹנוֹ לֹא־מֵר לִי אֵיזָה דְּבַר סֵתֵר. אֲזַי אָמַר
לוֹ; "מֵה־נַּעֲשֶׂה מִכָּאֵן וְאֵילָךְ?" וַיֹּאמֶר לוֹ; "תֵּאמַר
לְהַחֲבִירִים מִשָּׁמַי, שְׁמַהֲיוֹם וְהִלָּאָה לֹא יִתְעַסְקוּ כָּלֵל
בַּחֲכָמָה זֶה שְׁלֹמֹדֶתִים, כִּי לֹא הִבִּינוּ אוֹתָהּ בְּרֹאוֹי, וַיִּבְאוּ חֵס
וְשָׁלוֹם לִידֵי כְּפִירָה וְאִבּוּד נָפֶשׁ. וְאַמָּנָם הָרַב חַיִּים וַיִּטָּאֵל

לְבַדּוֹ יַעֲסֹק בָּהּ לְבַדּוֹ בְּלַחֲשָׁה בִּפְסֹתֶר. וַיֹּאמֶר; "וְכִי חֹס וְשָׁלוֹם אֵין עוֹד לָנוּ תַקְנוּהָ?" וַיֹּאמֶר לוֹ; "אִם תִּזְכּוּ, אֲנִי אָבֹא אֲלֵיכֶם וְאֶלְמַדְכֶם". וַיֹּאמֶר לוֹ; "אֵיךְ תָּבֹא וּתְלַמְּדֵנוּ אַחֵר שְׂאֵתָה נִפְטָר עֲתָה מִהָעוֹלָם-הַזֶּה?" וַיֹּאמֶר לוֹ; "אֵין לָךְ עֵסֶק בְּנִסְתָּרוֹת אֵיךְ תַּהְיֶה בִּיאָתִי לָכֶם, אִם בְּחֹלוֹם אִם בְּהִקִּיץ אִם בְּמִרְאָה". וְתִכְף אָמַר לוֹ; "קוּם צֵא מִהַר מְזֹה, כִּי אַתָּה כֹהֵן, וְהִגִּיעַ זְמַנִּי, כִּי אֵין פָּנָאֵי לְהֶאֱרִיךְ בְּשׁוֹם דְּבָר". וַיֵּצֵא מִהַר. וְטָרַם שְׂיָצֵא מִמִּפְתֵּן הַבֵּית, פָּתַח פִּיו וַיֵּצֵאָה נִשְׁמָתוֹ בְּנִשְׁקָה. זָכַר צְדִיק לְבִרְכָּהּ, זָכְרוּ לַחֲיֵי הָעוֹלָם-הַבֶּא, וְזִכּוּתוֹ יִגֵּן בְּעֵדְנוּ וּבְעֵד כָּל-יִשְׂרָאֵל תָּמִיד, אָמֵן בֶּן יְהִי רָצוֹן.

ואחר כך אם נשאר עת בלילה, **ילמדו אדרא זוטא**. גם כן עד עמוד השחר, ויקובל הכל ברצון, אמן בן יהי רצון.

ואחר כך ילמדו פיוט זה הנתקן לכבוד מורנו ורבנו נר ישראל יסוד עולם **רבי יצחק לוריא** הצדיק זכרונו לחיי העולם-הבא. ויאמרו אותו בקול נעים בבכיה ובשברון לב. והוא לחן קינה "גרושים מבית תענוגיהם" וכו', שאומרים ביום ט' באב, כנזכר במחזור תשעה באב. וזה תוארו;

עֵין תְּדַמֶּעַ, כְּמַעֲנֵן מַיִם. עַל נֵר יִשְׂרָאֵל, מְאִיר עֵינַיִם. יוֹם זֶה נִפְקַד, עָלָה שְׁמַיִם. הוּא מְאֹר הַגְּדוֹל, שְׁמוֹ יִצְחָק.

יוֹם חֲמִשָּׁה בָּאֵב, נֶאֱסַף אֵל עַמּוֹ. וּבֹא בְּשָׁלוֹם, אֵל בֵּית עוֹלָמּוֹ. צָעְקוּ בָּנִים, אוֹכְלֵי לֶחֶמּוֹ. אוֹי כִּי נִפְקַד, וַיִּגְעוּ יִצְחָק.

מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, רוּחַ אֲפִינוּ. אוֹר יִשְׂרָאֵל, מְאֹר עֵינֵינוּ. אֵיךְ נִלְכַּד, בְּעוֹנֵינוּ. אֵיךְ פָּנָה, וַיִּלָּךְ יִצְחָק.

ש"ח	יג. בניהו (על התורה) ש"ח	א. אבן שלמה השלם 30 ש"ח	פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים בדרך הפרד"ס, על מגילת שיר השירים בתוספת מכתב"ד.
יב. ראה אות יב ש"ח	יד. בן יהוידע (על אגדות הש"ס) ש"ח	ב. אדרת אליהו 70 ש"ח	פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים בדרך הפרד"ס, על פרשיות השבוע וההפטרות.
טו. בן יהוידע (על התורה) ש"ח	טז. בניהו (על תיקוני הזוהר, באותיות רש"י, דפו"ר) 50 ש"ח	ג. אור זרוע ראה "שערי חיים"	סדר לימוד ותפילות ופרפראות לעילוי נשמת רבי עקיבא אשר נפטר ביום הכפורים.
יז. ברכת חיים (ב' כרכים חדשים, תוספת מכת"ק) 70 ש"ח	יח. ברכת אבות וחסדי אבות (ב' כרכים חדשים) 70 ש"ח	ד. אות חיים אזל	דרשות עם מעשיות ומשלים בדרך הפרד"ס, לבר"מצוה, נישואין ושבע ברכות.
יט. גדולת חיים אזל	כ. דברי חיים 30 ש"ח	ה. אם המלך השלם 30 ש"ח	פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים בדרך הפרד"ס, על מגילת רות בתוספת מכתב"ד.
כא. דעת ותבונה (אותיות מרובעות, שלנו) 65 ש"ח	כב. דרושי חיים אזל	ו. אמונת עתיד 25 ש"ח	שלושה ספרים בכרך אחד: א. "אמונת עתיד" - מכת"ק תפילות לכל יום ויום, וסגולת המנוחה, ורמזים לתיקוני תשובה ועוד. ב. "רפואת הנפש" - ראה בערכו. ג. "סדר היום" - ראה בערכו.
כג. הילולא רבא (מנוקד) 25 ש"ח	כד. זכור לחיים 35 ש"ח	ז. אמרי בינה (מנוקד, בתוספת מרובה מכת"ק) 30 ש"ח	חידות לשעת הפנאי כדי לחדד את שכל התלמידים (עם חלק מהפטרונות). ובסופו קונטרס "חקרי לב" - חקירות נפלאות בעניינים שונים.
כה. חוקי הנשים (מנוקד) 30 ש"ח	כו. חיים והשלום (מהדורה חדשה בתוספת מכ"י) 30 ש"ח	ח. אורח חיים 30 ש"ח	פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים בדרך הפרד"ס, על הגדה של פסח. ובסופו הלכות ספירת העומר ושבועות מכתב"ד.
כז. חסדי אבות ראה "ברכת אבות"	כח. חקרי לב ראה "אמרי בינה"	ט. בן איש חי הלכות (מהדורה שניה מנוקד, שלנו) ש"ח	פסקי הלכות והנהגות ישראל לכל אדם מקומו עד שינתו לכל ימות השנה, כולל שבת וחגים, וכן הלכות הקשורים לחלק יורה דעה וחושן משפט ואבן העזר בדרך קצרה וברורה.
* אשה ריח 40 ש"ח	כט. חיים והשלום (מהדורה חדשה בתוספת מכ"י) 30 ש"ח	י. בן איש חי דרושים (חדש) 30 ש"ח	פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים בדרך הפרד"ס, על פרשיות השבוע.
ארבע שבתות אשר יצא לאחרונה מכתב"ד.	ל. חוקי הנשים (באנגלית, צרפתית, ספרדית) 55 ש"ח	יא. בן איש חיל חלקים א-ב אזל	דרשות עם מעשיות ומשלים בדרך הפרד"ס, על שבתות השנה "שבת תשובה" "שבת זכור" "שבת הגדול" ו"שבת כלה". ובסופם שני קונטרסים: א. "שני אליהו" - דרשות וחקירות בהלכה. ב. "נוה צדיקים" - דרשות נפלאות והספדים על חכמים וצדיקים שנפטרו בדורו.
יב. בניהו ובן יהוידע (אותיות מרובעות ד"כ) ... בינוני 110 ש"ח	מ. חוקי הנשים (באנגלית, צרפתית, ספרדית) 55 ש"ח	בן איש חיל חלק ג אזל	יג. בניהו ובן יהוידע (אותיות מרובעות ד"כ) אזל

ש"ח	מו. עוד יוסף חי הלכות (מנוקד, חדש שלנו)	אזל	כט. ידי חיים
	המשך לספר "בן איש חי". הלכות והנהגות לכל אדם לכל ימות השנה, כולל שבת וחגים, וכן הלכות הקשורים לחלק יורה דעה וחושן משפט ואבן העזר בדרך קצרה וברורה. בתוספת ספר "כתר מלכות" - סגולות והנהגות. וכן ספר "ידי חיים" - על השו"ע.		שו"ת והלכות ורמזים על השלחן ערוך, הלכות חנוכה, סוכה, ספירת העומר ועוד, מכתב"ד.
70 ש"ח	מז. עוד יוסף חי דרושים (חדש, ב' חלקים)		ל. כתר מלכות (תפילות) ראה "שערי חיים" סדר לימוד ליום הכפורים קודם התפילה, כפי שנהגים בכל קהילות, אשר בו יבואר עוצם גדלו ותפארתו של הבורא יתברך בעולמו.
	פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים, בדרך הפרד"ס על פרשיות השבוע.		לא. כתר מלכות (הלכות וסגולות) ראה "עוד יוסף חי"
אזל	מח. עטרת תפארת וכתר מלכות שני ספרים בכרך אחד: א. "עטרת תפארת" - חידות ופתרונם במילי דעלמא וע"ד הסוד, לחדד התלמידים. ובסופו מעט חקירות בענינים שונים. ב. "כתר מלכות" - הנהגות, תפילות, תיקוני תשובה וסגולות לכל ימי השנה.	120 ש"ח	לב. לשון חכמים (פורמט גדול ה' כרכים, חדש) קובץ תפילות, ותיקוני תשובה, אשר חיברם רבנו לכל אדם ובכל עת הן לחול והן לשבתות וחגים, דבר דבור על אופנו, בתוספת תפילות מכתב"ד ושאר ספרים שנדפסו בחיי רבנו.
			לג. מוסיף חיים פרפראות וחידושים נחמדים על המשניות.
35 ש"ח	מט. קאנון אל נסא (חוקי הנשים בערבית)	30 ש"ח	לד. מים חיים (מוסר, מנוקד) דברי חכמה ומוסר השכל לכל אדם, מתוקים מדבש ונופת צופים, הנכנסים ללב הלומדם ומשאירים בהם חשק ורצון לעבודתו יתברך.
30 ש"ח	נ. קרן ישועה השלם פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים, בדרך הפרד"ס, על מגילת אסתר בתוספת כ"י.		לה. מלאך הברית פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים בדרך הפרד"ס, על עניני הברית מכת"י.
35 ש"ח	נא. רב ברכות שו"ת ומערכות בכל חלקי השו"ע ובדרך הסוד.	25 ש"ח	לו. ממלכת כהנים ראה "שערי חיים" "ממלכת כהנים" - סדר לימוד לע"נ יחזקאל הנביא הכהן זיע"א, יהושע הכהן הגדול זיע"א, עזרא הסופר בן שריה הכהן זיע"א.
110 ש"ח	נב. רב פעלים (חדש, ד' כרכים באותיות מרובעות) שו"ת בכל חלקי השו"ע ובדרך הסוד.		לז. מנוחת הנפש לימוד ליום השבעה, השלשים, והשנה. ותיקון לנפטרים וכל ההלכות הקשורות לתיקון.
	נג. רפואת הנפש ראה "אמונת עתיד" תפילות והנהגות ישרות לתיקון השויבב"ם.	25 ש"ח	לח. משל ונמשל (מנוקד שיח ישראל) משלים נפלאים והמוסר היוצא מהם, אשר נלקטו מכל ספרי רבנו ע"י הגרב"צ חזן זצ"ל.
אזל	נד. שבת מלכתא דרשות עם מעשיות ומשלים, בדרך הפרד"ס, על "שבת כלה" אשר יצא לאחרונה מכתב"ד.	30 ש"ח	לט. משלי חיים פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים, על ספר משלי, מלוקט מכל ספרי רבנו.
אזל	נה. שיח חיים דרשות עם מעשיות ומשלים, אשר דרשם רבנו על עצירת גשמים וצרות אחרות, בר מינן.		מ. מקבציאל (הלכות, מכת"ק) המקור ותוספת לספר "בן איש חי" ו"עוד יוסף חי". והכל לראשונה מעצם כתי"ק רבנו זיע"א. בתוספת קונטרס "יראת ההוראה" - כללי פסיקתו של רבנו זיע"א. וכן בתוספת מפתח אינדקס לפי א"ב לכל ספרי ההלכה של רבנו.
	נו. שני אליהו ראה "בן איש חיל"	30 ש"ח	מא. משמרת החודש סדר לימוד נפלא ופיוטים לכל ערב חודש, עם מעט הלכות השייכות לראש חודש.
25 ש"ח	נז. שערי חיים (פירוש לסדר עבודת יוה"כ) ארבעה ספרים בכרך אחד: א. "שערי חיים" - פירוש נפלא וקצר עם פרפראות לסדר עבודת יום הכפורים. ב. "אור זרוע". ג. "ממלכת כהנים" - ד. "כתר מלכות".		מב. נוה צדיקים ראה "בן איש חיל"
אזל	נח. שפתי חיים דרשות מעשיות ומשלים, בדרך הפרד"ס, על ארבע שבתות אשר יצא לאחרונה מכתב"ד.	25 ש"ח	מג. נחמת ציון פרפראות וחידושים עם מעשיות ומשלים, בדרך נחמה, על מגילת איכה בתוספת מכת"י.
25 ש"ח	נט. תיקון ז' באדר סדר לימוד לע"נ משה רבנו ע"ה שנפטר היום הזה. בתוספת דברי חכמה הקשורים לצדיקים.	30 ש"ח	מד. נפלאים מעשיך (וב"כ מנוקד) מעשיות נפלאים והמוסר היוצא מהם, אשר נלקטו מכל ספרי רבנו ע"י הגרב"צ חזן זצ"ל.
25 ש"ח	ס. תיקון ה' באב סדר לימוד לע"נ רבנו האריז"ל שנפטר היום הזה. בתוספת דברי חכמה הקשורים לצדיקים.		מה. סדר היום (תפילות) ראה "אמונת עתיד" תפילות והנהגות ישרות לכל יום, הן בסעודה והן בלכתו בדרך והן בשכבו על משכבו.
35 ש"ח	סא. תורה לשמה שאלות ותשובות קצרות ומעניינות בכל חלקי השלחן ערוך, ובחלק הסוד.	35 ש"ח	
אזל	סב. תיקון תפילה המבואר (הלכות ונוסחאות תפילה) הנהגות ישרות, תיקוני נוסחאות התפילה על-פי רבנו האריז"ל והרש"ש זצ"ל, עם ביאור מקיף.		
אזל	סג. תשובה מחיים דרשות מעשיות ומשלים, בדרך הפרד"ס, על שבת תשובה אשר יצא לאחרונה מכתב"ד.		

חדש! כל ספרי ההלכה "בן איש חי" "עוד יוסף חי" "מקבציאל" "ידי חיים" "כתר מלכות" בפורמט כיס רק 40 ש"ח, הזדרזו לרכוש הכמות מוגבלת....

מחירים לסדרת "עוד יוסף חי"

- סידור רגיל בינוני (מהדורת תשפ"א עם כוונות) – 15 ש"ח
- סידור השלם בינוני (מהדורת תש"פ) – 30 ש"ח.
- סידור השלם גדול (מהדורת תשע"ט) – 40 ש"ח.
- סידור מנחה וערבית (קטן בינוני עם כוונות) – 8.5 ש"ח (לכמות)
- סידור גדול לשליח ציבור (תפור) – 120 ש"ח + מתנה ספר "תיקון תפלה" המבואר
- סידור לתשב"ר – 20 ש"ח
- תהלים עם פירוש דקדוק ומלים בינוני – 20 ש"ח
- סט מחזורים בינוני (5 כרכים, למנציה) – 85 ש"ח
- סט מחזורים גדולים (7 כרכים, סקאי) – 265 ש"ח
- הגדה של פסח (כריכה קשה) – 15 ש"ח
- סט מחזורים בינוני מעור-חום משוחזר (7 כרכים) – 500 ש"ח
- סט מחזורים בינוני מעור-חום אמיתי (7 כרכים) – 800 ש"ח
- סט מחזורים בינוני מעור-אופרייט אמיתי (5 כרכים) – 600 ש"ח
- סידור השלם בינוני מעור – 95 ש"ח
- סידור רגיל בינוני מעור – 85 ש"ח
- תהלים מעור אמיתי עם פירוש דקדוק ומלים בינוני – 120 ש"ח
- קונטרס כל סדר ספירת העומר – 5 ש"ח
- קונטרס כל סדר הושענות לסוכות – 5 ש"ח
- ספר "שלחן חיים" סעודות שבת וכל השנה עם שירים ופיוטים – 20 ש"ח

מנאי הצב"י יוסף חיים מזרחי יצ"ו

02-5382016 / 05276-84586

סדרת סידורים ומחזורים "עוד יוסף חי" עם כוונות המדוייק והמדוקדק והמיוחד במינו שהולך לפי שיטתו והלכותיו של רבנו יוסף חיים זיע"א

סט מחזורים 7 כרכים
מעור משוחזר 500 ש"ח

סט מחזורים
5 כרכים מעור אמיתי
600 ש"ח

סידור "עוד יוסף חי"
800 עמודים רק 15 ש"ח /
סידור מנחה וערבית
8.5 ש"ח בלבד

רב מכר

סט מחזורים
7 כרכים 115 ש"ח

סט מחזורים גדולים
8 כרכים 300 ש"ח

סט מחזורים
5 כרכים 85 ש"ח

כל ספרי ה"בן איש חי" חובה בכל בית יהודי

הבטחה נדירה
מהמקובל האלהי

כמוהר"ר מרדכי אליהו זצוק"ל:
"כל מי שעושה למען תורת הבן איש חי,
מובטח לו שרבונו ימליץ טוב בעדו,
ויזכה לכל הישועות".

הבטחה נדירה
ממרחק ראש הישיבה
כמוהר"ר משה צדקה שליט"א:
"כל מי שלומד
בספרי רבנו יוסף חיים
יזכה לראות דורות ישרים".

רב מכר

כל ספרי ההלכה
בפורמט כיס וכריכה רכה

כל ספרי רבנו זיע"א

47 ספרים בהוצאה חדשה ומהודרת עם תיקונים ותוספות מכת"ק

רק 1400 ש"ח כולל משלוח עד לבית הלקוח

להזמנות: 0527684586 מ-9:00 ועד 19:00 בערב

על כל קניה מרוכזת **מתנה** ספר "משל ונמשל" / "נפלאים מעשיך" /
דיסקט שירי רבנו יוסף חיים מספר 2 /
ספר "זכירה לחיים" דרשות לשבת זכור מכת"ק.